

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

LAGİNA KUTSAL ALANINDA BULUNAN SİKKELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

PROF.DR. AHMET TIRPAN

HAZIRLAYAN
MAKBULE EKİCİ

KONYA 2004

İNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ

1.1.KAPSAM, AMAÇ, METOD	
1.1.1.Kapsam	1
1.1.2.Amaç.....	2
1.1.3.Metod	2
1.2.LAGİNA'NIN TARİHİ COĞRAFYASI.....	3
1.3.LAGİNA İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	5
SİKKENİN GELİŞİM SÜRECİ.....	8
2.1.SİKKENİN İCADINA KADAR GEÇEN DÖNEM	8
2.2.SİKKENİN TANIMI VE ANTİK NÜMİZMATİK.....	10
2.2.1. Arkaik Devir Sikkeleri.....	10
2.2.2. Klasik Devir Sikkeleri.....	11
2.2.3. Helenistik Devir Sikkeleri.....	12
2.2.4. Roma Sikkeleri.....	12
KATALOGDAKİ SİKKELER İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	14
3.1.KLASİK DEVİR SİKKELERİ.....	14
3.2.HELLENİSTİK DEVİR SİKKELERİ.....	14
3.2.1. İonia.....	14
3.2.2. Karia.....	14
3.2.3. Makedonia.....	15
3.3.ROMA SİKKELERİ.....	16
3.4.BİZANS SİKKELERİ.....	16
KATALOG.....	17
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	91
SALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA.....	92
LER	

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Karia Bölgesi kentlerinden Lagina'da 1994'ten itibaren 2002 yılına kadar gerçekleştirilen kazılarda kutsal alan içinde bulunan sikkelerin değerlendirilmesini başlatmıştır.

2002 yılından itibaren heyet üyesi olarak katıldığım Lagina Kazıları'nda propylon, tapınak ve mezarlarda yapılan kazılar sonucunda Klasik Dönem'den Osmanlı Dönemine kadar sikkeler ele geçmiştir. Ben bu çalışmamda *Klasik, Helenistik ve Roma Dönemi'ne ait sikkeleri inceleyerek katalog çalışması* yaptım.

Bu çalışmayı bana önererek Nümitmatik konusuna yönlendiren sayın hocam Prof. Dr. Mehmet TIRPAN'a, fotoğraf çekimlerinde yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT'e, Arş. Gör. İlker Mete MİMİROĞLU'na, sikkelerin temizlenmesinde yardımcı olan restoratör Murat ARATAĞ', desteklerini esirgemeyen Arş. Gör. Coşkun DAŞBACAK'a, yazım esnasında yardımcı olan Arkeolog Nihal KÜRÜM'e, isimlerini sayamadığım arkadaşlarım ve aileme sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Makbule EKİCİ

1.GİRİŞ

1.1.KAPSAM, AMAÇ, YÖNTEM

1.1.1Kapsam

Lagina antik kenti Muğla ili, Yatağan ilçesi, Turgut beldesi sınırları içinde kalan harabeler olarak bilinmektedir.Kalıntıların bulunduğu yöre için “Lagina” adı uzun yıllar kullanılmış ve Türk fonetiğine uygun olarak “Leyne” şeklini almıştır. Son düzenlemelerle beldenin adı Turgut olarak değiştirilmiştir.

Turgut Kasabası sınırları içinde kalan Lagina Kutsal Alanı’nda 1994-2002 yılları arasında bulunan sikkeler bu çalışma kapsamında incelenmiştir.

1.1.2 Amaç

Lagina antik çağ coğrafyasında Karia bölgesi içinde yer alır. Lagina’nın tarihi süreci geniş ölçüde Karia Bölgesi’nin ve bilhassa bağlı bulunduğu Stratonikeia antik kentinin tarihi süreci ile paralellik gösterir. Stratonikeia’yı Lagina’ya bağlayan kutsal yol boyunca yapılan kazılarda en erken Geç Geometrik Dönemden başlayan ve kesintisiz olarak Bizans devri sonuna kadar devam eden nekropol buluntuları ele geçmiştir.

Hekate tapınağının yaklaşık 1 km. kuzeybatısında Köklük Mevkii’nde bulunan İ.Ö.4. yy.a ait iki kitabeden yörenin bu devirde “Koronza” olarak tanındığı ve Lagina’nın bu kentin filesi olduğu anlaşılır. Aynı yerde M.Ö. 4.yy. ortalarına ait diğer kitabelerde Koronza’ya bağlı bulunan Xthybira ve Patarousa köyleri ile Angora ve Ondra demoslarının adları görülmektedir. Bu kitabelerden anlaşıldığı üzere Koronza, İ.Ö. 4.yy. da kendine bağlı köyleri ve demosları olan iki arkhon tarafından idare edilen bir kenttir.

Muhtemelen İ.Ö. 3.yy başlarında Stratonikeia kentinin Seleukoslar tarafından genişletilip imar ve iskan edilmesi ve bölgenin Seleukoslar’ın yönetiminde siyasi yapısının yeniden düzenlenmesi ile Koronza antik kenti Stratonikeia’nın demoslarından biri olmuştur. Lagina’nın bağlı olduğu Koronza’nın adının unutulup

kentin Lagina adı ile tanınmasının nedeni Lagina temonosundaki Anadolu bir tanrıça olan Hekate'nin tapınağı'nın bölgenin en önemli dini merkezi haline gelmesinden dolayı olmalıdır. Bu dönemde Lagina Hekate Tapınağı'nın kutsal bir yolla Stratonikeia ile bağlanması, tapınağın rahiplerinin Stratonikeia yönetiminde söz sahibi olmaları Lagina'nın önemini gösterir.

Lagina'nın kutsal alan olarak bölgede önemli bir yere sahip olması ona çok sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yapma olanağı sağlar. Lagina'da bulunan sikkelerin incelenmesi kutsal alanın hangi tarihlerde, hangi bölgelerle ilişkisinin olduğunu, kutsal alanın siyasi egemenlik sınırının nerelere kadar uzandığını belgeleyecek ve destekleyecek kanıtlar ortaya çıkarılarak kutsal alanın önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

1.1.3. Metod

Çalışmada 1993 yılından beri devam edilen kazılarda bulunan sikkeler araştırılıp değerlendirilmesi yapılmıştır. Bunun için Muğla Müzesi'ndeki sikkeler teslim alınarak, temizlenmiş, fotoğrafları çekilmiş ve ölçüleri alınmıştır.

Korozyona maruz kalan sikkelerin temizliği sırasında sikkeler tek tek bistüri ve dişçi aletleri ile mekanik temizleme yapılmış, gerekli olanlarda kimyasal temizliğe gidilmiş ve *sikkelerin arkalı önü fotoğrafları çekilmiştir. Yapılan bu çalışmalar katalog hazırlamak için veri oluşturmuştur.*

Literatür çalışması için ise Selçuk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi'nden faydalanılmıştır.

1.2. LAGİNA'NIN TARİHİ COĞRAFYASI

Lagina Antik Kenti Muğla ili, Yatağan ilçesi, Turgut beldesi sınırları içerisinde kalan harabeler olarak bilinmektedir¹. Kalıntıların bulunduğu yöre için "Lagina" adı uzun yıllar kullanılmış ve Türk fonetiğine uygun olarak "Leyne" şeklini almıştır².

Lagina, antik çağ coğrafyasında Karia Bölgesi içinde yer alır. Bu bölgede yaşayanlara da Karialılar denilmektedir³. Ele geçen kitabelerden Karialılar'ın kendilerine ait bir alfabesi ve dili olduğu bilinmektedir. Bu yapı olarak Hint Avrupai bir dildir. Lidya ve Likya dilleri ile yakınlık gösterir. Alfabe olarak Grek alfabesi ile benzerliği vardır ve tam olarak çözümlenememiştir. Bölgedeki araştırmalarda ele geçen Roma Dönemi Latince kitabelerde görülen Karia isimleri Karialılar'ın etnik kökenlerinin uzun süre devam ettiğini gösterir⁴.

Lagina'nın tarihi süreci geniş ölçüde Karia Bölgesi'nin ve bilhassa bağlı bulunduğu Stratonikeia'nın tarihi süreci ile paralellik gösterir. Stratonikeia yakınlarında bulunan en eski buluntu iki Sub Miken vazo ve bir tablettir⁵. Stratonikeia'yı Lagina'ya bağlayan kutsal yol boyunca kazılarda Geç Geometrik Dönem ile İ.Ö. 7. ve 6. yy.a ait çeşitli buluntular ele geçmiştir. Bölgenin Pers hakimiyetine girmesi ile birlikte siyasi ve idari yapının değişerek merkezi satraplık sistemine geçişin yarattığı sorunlar veya otoritenin yaptığı düzenlemeler sonucu kronolojide İ.Ö. 5. yy.a ait buluntu kesintisi ile karşılaşılmaktadır⁶. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar da 5. yy.a tarihlenen çeşitli buluntular ele geçmiştir.

Hekate Tapınağı'nın yaklaşık 1 km. kuzeybatısında Köklük mevkiinde ele geçen İ.Ö. 4. yy.a ait iki kitabeden yörenin bu devirde "Koronza" olarak tanındığı ve

¹ Yatağan- Milas asfaltının 1. km. 'sinde Yatağan termik Santrali yanından sağa ayrılan yoldan 9 km. sonra Turgut Beldesine ulaşılır. Lagina antik kenti kalıntıları, Turgut'un 1 km. doğusunda eğimli bir arazide, sık zeytinlik ve bahçelikler arasında yer alır.

² "Eski Hellençe'de "S" eki "EriI" isimleri eklenir ve "La" sonuna "S" eklenerek "Los" yani "Kaya" anlamına gelir. Luwi-Pelags dilinde "La" takısı küçültme eki "Cık" anlamındadır. "Lala" kelimesi Hellençe'de taş çakıl anlamındadır. Diğer bir deyimle kayacık anlamını almaktadır. Lagina adını Luwi dilinde hecelerse (La-ag-ana) "Kaya Ucu Ülkesi" anlamına gelir. Robert L., 1980.

³ Kuzeyde Büyük Menderes'i takip eden Cevizli ve Karanlık Dağlar, güneyde Dalaman Çayı'nın yatağının ofuşturduğu sınır, doğuda Babadağ, Horozdağ, Bozdağ zinciri ve batıda Ege Denizi ile sınırlanan bölgeye Karia Bölgesi denir.

⁴ Robert L., 1950, s.31

Loumonier A., 1958, s.53-65

⁵ Boysal Y., 1969, s.63-93

⁶ Şahin Ç., 1976, s. 15 Lev. V. 1-2 Şubat 1976'da Stratonikeia -Yatağan yolunun yapımı sırasında Stratonikeia'ya 1 km. mesafede ve yolun kuzeyinde iki mezar bulunmuştur. İ.Ö. 5. yy.a ait mezar buluntuları nedeniyle Çetin Şahin buraya yakın olan Halkalı ve Manastır mevkiilerinde antik Chyrsaoris kentinin yer alabileceğini ileri sürmüştür.

Lagina'nın bu kentin demosu olduğu anlaşılır⁷. Bu yazıtlardan biri Philippos III'e(Arrhidiaies) ait olup Asandros'un İ.Ö. 318'de satrap olduğu tarihe denk gelmektedir⁸. Aynı yerde İ.Ö. 4. yy.a ait diğer kitabelerde Koronza'ya bağlı bulunan Xthybira ve Patarousa köyleri ile Angora, Ondra ve Lagina demoslarının adları görülmektedir.

Kitabelerden anlaşıldığı gibi Koronza İ.Ö. 4.yy.da kendine bağlı köyleri ve demosları olan iki arhon tarafından idare edilen bir kenttir. Apolloon ve Artemis'e ait bir kült merkezi vardır⁹.

Muhtemelen İ.Ö.3.yy. başlarında Stratonikeia kentinin Seleukoslar tarafından genişletilip imar ve iskan edilmesi ve bölgenin Seleukoslar'ın yönetiminde siyasi yapının yeniden düzenlenmesi ile Koronza antik kenti Stratonikeia'nın demoslarından biri olmuştur¹⁰. Stratonikeia'nın diğer demosları Hierokome, Koliorga, Koraia ve Lobolda'dır¹¹. Lagina'nın bağlı bulunduğu Koronza'nın adının unutulup kentin Lagina adı ile tanınmasının nedeni Lagineus demosundaki Anadolu bir tanrıça olan Hekate'nin tapınağının bölgenin en önemli dini merkezi haline gelmesinden dolayı olmalıdır¹². Bu dönemde Lagina Hekate Tapınağının kutsal bir yolla Stratonikeia'ya bağlı olması, tapınağın rahiplerinin Stratonikeia'nın yönetiminde söz sahibi olmaları, Lagina'nın bölgedeki önemini gösterir.

Stratonikeia İ.Ö.205 yılında Makedonia kralı Philip'in eline geçer. Hiçbir savunma sistemi olmayan Lagina da bu istiladan nasibini alır. Stratonikeia ve demosları fidyeye ödeyerek bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. İ.Ö. 197 yılında bölge Rhodos hakimiyetine girer. Lagina'daki Hekate kültü ile Rhodos'taki Helios kültü rahiplerine ait kitabede Rhodos elçisinin Roma senatosunda "Stratonikeia'nın kendilerine Antiochos ve Seleukos tarafından verildiğini" açıklayan söylevi Rhodos hakimiyetinin belgesidir.

İ.Ö.189 yılına ait bir kitabede Stratonikeia ve Rhodos arasında bir sınır anlaşması olduğu ve Bargylia kentinin hakemlik yaptığı belirtilmiştir. Böylece Rhodos hakimiyetinin fazla uzun sürmediği anlaşılmaktadır. İ.Ö. 167 yılında Roma'nın yardımcıları ile Karia'nın bütün kentleri bağımsızlıklarına kavuşmuştur.

⁷ Şahin Ç., 1974, s.179, Lev I-II

⁸ Strabon, XIX, 2.29, L Robert., Etudes Anatoliennes, s.556

⁹ J Robert., Melanges Isadore Lewi,1955, s.555 vd.

¹⁰ Tirpan A., 1995,s.85

¹¹ Diehl-Cousin BCH.1887, s.33-34; Laumonier A.,1958,s.197-200

¹² Lagina adı hemen hemen her zaman Hekate kültü ile beraber geçmektedir. Strabon onu bir kez şehir adları ile beraber zikretmiştir. Şahin Ç., 1974, s.185

Bölgenin önemli merkezi olan Mylasa ve Stratonikeia arasında İ.Ö. 143 yılında bir sınır anlaşmazlığı olmuş ve buna Roma Senatosu hakemlik yapmıştır. İ.Ö.130 yılında Roma'ya baş kaldıran Aristonikos Romalılardan korunmak için Stratonikeia'ya sığınır. Tüm bunlardan yola çıkarak bu devirde Stratonikeia'nın geniş sınırlara sahip ve bölgenin güçlü ve bağımsız kentlerinden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Anadolu'yu Romalılardan temizlemek için mücadele eden Pontus kralı Mithridates'e karşı Roma'yı tutan Stratonikeia İ.Ö. 89 yılında Mithridates'in saldırısına uğrar. Romalılar İ.Ö.81 yılında Pontuslular'ı yener. Stratonikeia'yı ödüllendirmek için kentin 50 km. kuzeydoğusunda yer alan Hydisos kenti ve toprakları Stratonikeia'ya verilir. İ.Ö. 40 yılında Parthlarla birleşen Labianus Romaya karşı açtığı savaşta Stratonikeia'ya saldırır fakat ele geçiremez. Bunun üzerine Lagina Hekate Tapınağı'nı yağmalar. Bu yağmada harap olan tapınağa İ.Ö. 27 yılında Augustus yardımıyla bulunmuştur. Bu başış kitabesi temenosun propylonunda merkezi kapının lento kısmında yer alır.

Lagina çevresinde ele geçmiş eserler en erken İ.Ö. 8.yy.a tarihlenmektedir. Özellikle Lagina yakınlarındaki Hacıbayramlar Höyüğü'nde Arkaik ve Klasik Çağlara ait terracotta mimari süsleme parçaları ve seramik kaplar bulunmuştur. İ.Ö.3.yy.ın başlarında Stratonikeia antik kentinin Seleukoslar tarafından kurulmasından sonra Lagina'nın önemi artmış ve bölgenin dini merkezi olmuştur. Özellikle İ.Ö.2. yy. ortalarından itibaren Hekate kutsal alanında önemli imar faaliyetleri başlamış ve bu yy. ın sonunda ise propylonun yeri belirlenip tapınak inşa edilmiştir. Kutsal alan içinde ve tapınakta yapılacak olan dini seramonilerin kimler tarafından, nasıl yapılacağı ve anahtarların taşınması ile ilgili kurallar kült merkezinin bağlı olduğu Stratonikeia antik kentinin bouleuterionunun duvarlarında yer almaktadır.

Stratonikeia ve Lagina Bizans döneminde psikoposluk merkezi olmuştur. Bu döneme ait devşirme taşlardan inşa edilmiş tapınak önünde yer alan büyük bir yapı ile Atların batı cephesine bitişik yapılan Apsisli bir şapel ortaya çıkarılmış bulunmaktadır.

1.3.LAGİNA İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Lagina 18.yy.dan günümüze kadar pek çok araştırmacının ziyaret alanı içerisine girmiştir.

Lagina'da yapılan ilk araştırma 1743 yılında Richard Pockocke tarafından gerçekleştirilmiştir¹³. W. M. Leake 1822'de Lagina'daki tapınağı tanıtmıştır¹⁴. W. A. Waddington 1835 yılında Lagina'da tespit ettiği yazıtların kopyalarını alarak resimlerini çekmiş ve bunları yayınlamıştır¹⁵.

C. T. Newton 1856 yılında Lagina'ya gelmiş Hekate tapınağı üzerinde çalışmış ve tapınağın planını çıkarmıştır. Temenos duvarının krokiğini çizmek için sondaj kazıları yapmış ve bu sırada 7 adet röliyefli friz bulmuştur¹⁶.

Bendorf küçük çaplı sondajlar yapmış ve tapınağın planını çıkarmıştır¹⁷. 1881 yılında W. Wlemann ve V. Luchan tarafından yürütülen kazı ve araştırmalar ile tapınak çevresinde 8 adet röliyefli friz ve bazı kitabeler ortaya çıkarılmış ve frizler yayınlanmıştır.

1883 yılı Şubat ayında Grafen Lanckoneski ekibi Lagina'da kısa bir araştırma yapmıştır. Ayrıca Osman Hamdi Bey, Chamonard'ın notlarını kullanmış, Carlier ve Knackfuss'un tapınak hakkındaki açıklamalarına yer vermiştir.

M. M. Legrand ve Chamonard 1891 yılında Hekate tapınağında kazı yaparak 9 tane friz çıkarırlar ve bunları bilim alemine tanıtır. Aynı yıl Osman Hamdi Bey'de Lagina'da araştırma yapmış ve eserleri köydeki bir depoya taşımış ve emniyet altına almıştır. Osman Hamdi Bey bir yıl sonra bunları Chamonard ve Calteri'nin yardımları ile tapınak frizlerini ve kırık parçaları toplayarak İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşımıştır. 1886 yılında Newton'un bulduklarını ise çok kötü durumda oldukları için yerinde bırakmıştır. 1895 yılında Chamonard frizler hakkında bir makale yayınlamıştır¹⁸.

1902 yılında heyete katılan Halil Ethem Bey yeni buluntular ışığında tapınağın planını çıkarmıştır. Bu çalışmaya Wiegand ve Knackfuss'ta katılmıştır. Gustave Mendel bu bilgileri derleyerek 1912 yılında yayınlamıştır¹⁹. Arnold Schober, 1930 yılında Lagina frizlerini yeniden ele alıp yayınlamıştır²⁰. 1931 yılında Keil ve Miltner tarafından detaylı fotoğrafları alınan frizlerden Newton'un Lagina'da buldukları aranmışsa da bulunamamıştır.

¹³ Pockocke,R. 1845, s.132

¹⁴ Leake , W. M., 1845, s.16

¹⁵ Waddington, P.,1863, s.123

¹⁶ Newton ,C. T. , 1863, s.123

¹⁷ Bendorf -Niemann , 1897, s.97

¹⁸ Chamonard A. ,1895,s. 235 vd.

¹⁹ Mendel G., 1912, s. 431 vd.

²⁰ Schober, A.,1933, s.196

Yusuf Boysal, 1967-70 yıllarında Lagina ve çevresinde yaptığı kazı ve araştırmalarda yörenin eski Tunç Çağında iskan gördüğünü belgeleyen malzemeler ele geçirmiştir ²¹.

Lagina'daki kazı ve restorasyon çalışmalarını 1993 yılından itibaren Selçuk Üniversitesi öğretim görevlisi Prof. Dr. Ahmet TIRPAN'ın bilimsel başkanlığında devam etmektedir.

---

²¹ Boysal Y., 1970, s.63 vd

2. SIKKENİN GELİŞİM SÜRECİ

2.1. SIKKENİN İCADINA KADAR GEÇEN DÖNEM

İnsanlık tarihinde özellikle ticaretin gelişmesi açısından sikkenin keşfi çok önemli yer tutmaktadır. Ancak ticaretin başlaması ile sikke kavramı ortaya çıkmamıştır. Sikke ortaya çıkmadan önce alışverişler trampa(barter) yöntemi ile yapılmaktaydı. Örneğin bir sığır almak isteyen vatandaş onun yerine birkaç koyun veya tartılmış metal vermek zorundaydı. Gümüş veya altın metaline sahip olanlar ise bunları külçeler halinde alışverişlerde kullanmak üzere yanlarında taşımaktaydılar. Alışverişlerde belirli ağırlıkta metal yada maden kullanmak zorunda olmak belirli ağırlık kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Örneğin Mısırlılar'ın kullandığı şekel bizdeki kiloya denk olarak karşımıza çıkar. Sikkenin ortaya çıkışından evvel değişik sosyal ekonomik ve tarihsel koşulların oluşması gerekmiştir. Yani diğer bir ifade ile neolitik devrede insanlar üretim olarak kendi kendilerine yetmektedirler. Bu nedenle de para gibi bir objeye gereksinim duymamışlardır. Ancak neolitik evrenin ilerleyen aşamaları ile birlikte insanların sosyal yaşamlarında gereksinimlerinin arttığı ve çeşitlendiği ortadadır. Ancak bir süre sonra değiştirmek istedikleri objeyi karşısındaki insanlarda bulamayınca onun yerine aynı değerde başka bir obje almaya başlamışlar bu da eşyanın değerinin belirlenmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu aşamayla birlikte başlangıçta değer ölçüsü olarak hayvanların kullanılmış olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda sığır, koyun, keçi gibi stratejik önemi olan hayvanlar para olarak karşımıza çıkmıştır.

Ancak alışverişler çoğalınca pecunia (büyük baş hayvan) kullanımı problem çıkarmaya başlamıştır. Bu alışveriş metodunun kullanışsız olmasının nedeni özellikle kentler arası alışverişlerde ortaya çıkmıştır. Para olarak taşınan inekler sorun yaratmıştır. Bundan sonra hayvanların yerini madeni aletler ve süs eşyaları almış olmalıdır (üç ayaklı kazanlar,kürek,balta,çapa). Daha sonraki dönemlerde madenler işlenmeden para olarak kullanılmıştır. Bu da tartı sisteminin ortaya çıkışında en önemli etkidir. Kazılar neticesinde 4.binde Mısır 'da, 3.binde Mezopotamya 'da, 2.binde de Anadolu'da tartı sisteminin kullanıldığı bilinir. Ege Dünyası'nda karşı kıyıda ise 7.yy.da insanlar tartı ile tanışırlar. Tartının yaygınlaşması ile tartılmış madenlerin kullanıldığı görülür (elektron, altın, gümüş, bakır ve demir). Sikkenin

icadında en önemli aşama külçe veya çubuklar olmuştur. Genellikle pazarda tartılmış olan çubuklar, büyük alışverişler de ise külçeler para birimidir.

Herodot'a göre ilk sikke M.Ö. 7.yy'da Lidyalılar tarafından darp edilmiştir.

Bir darphanede bulunması gereken malzemeler örs,sikke kalıpları,ıstampa,çekiç ve maşadır.

Sikke basılırken pullar ısıtılır ve ısıtılan pul örsün üzerine getirilip ıstampa bunun üzerine yerleştirilir ve çekiçle üzerine darbe indirilir.

Başlangıçta sadece 1 yüzde motif yer alıyordu. Örsün üzerine ön yüz damgası yerleştirilmiş ve damga çivisi yardımı ile yukarıdan aşağıya doğru güç uygulanmış ve damga darp edilmiştir. Önce arka yüz betimi darp edilmiştir. Bazı sikkelerde birden fazla damga görülür. Bu iki ayrı baskı ıstampası ile elde edilir. En son aşama da ise örsün üzerine önyüz damgası yerleştirilip baskı ıstampanın üzerine arka yüz betimi yerleştirilerek tek hamlede baskı yapılır.

Herodot'a göre ilk sikkeyi Lidyalılar darp etmiştir. Bu ilk sikkeler altın veya elektrondandır. Sebebi elektronun Lidya toprakları içinde rahat elde edilebilmesi ve Lidya krallığının Delphi Tapınağı'na altın ve elektron külçeler göndermesidir. Yine Herodot Sard'ın kenarındaki Paktalos Irmağı'nda altın ve elektron elde edildiğini bildirir.

Her ne kadar Herodot ilk sikkeyi Lidyalılar'ın bulduğundan bahsetse de arkeolojik kazılarda en eski buluntular Efes Artemis Tapınağı'nda karşımıza çıkar. 1904-1905 yıllarında Hogart tarafından yapılan kazılarda 2 ayrı bölgede bir grup sikke ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan bir bölümü tanrıçanın kült yontusunun kaidesinin hemen altında ortaya çıkartılırken diğer bir grubu kaideye uzak olmayan bir yerde yine kaideyle aynı tabakaya gelecek şekilde bir küpün içerisinde bulunmuştur. Ve her iki grup Robinson tarafından yayınlanmış ve tarihlendirilmeye çalışılmıştır. Tapınak buluntularına kadar ilk sikkenin 7. yy. sonlarına doğru kullanılmaya başlandığı tahmin edilmektedir. Ancak tapınak buluntularından sonra Robinson'unda ortaya attığı haklı nedenlerden dolayı ilk sikke darbının 7.yy. ortalarından (650) önce olamayacağı ortaya çıkmıştır. Her ne kadar üst sınır konusunda tartışmalar var ise kesinlikle 560'dan önce ilk sikkelerin kullanılmış olduğu ortadadır. Bunun da sebebi tapınakta kült yontusunun hemen altında diğer bir ifade ile Arkaik Efes Tapınağı'nın temelleri altında söz konusu sikkelerin bulunmuş olmasıdır.

2.2. SİKKENİN TANIMI VE ANTİK NÜMİZMATİK

Klasik Çağda “kanun” anlamında kullanılan Yunanca “nomos” sözcüğünden türetilmiş olan “nomisma” ve Latince “nummus” sikke demektir. Bu nedenle sikkelerle uğraşan bilim dalına nümizmatik uğraşan kişilere de nümizmat denir²².

Sikke, ağırlığı ayarlanmış, kendisini darp eden tedavüle çıkaran ve üzerinde istendiğinde tekrar geri almayı taahhüt eden yetkili idarenin yada devletin arma veya işareti taşıyan (disk şeklinde) ufak bir metal parçasıdır.

Ödeme aracı olarak kullanılan sikke ile para arasındaki farkı, her sikkenin bir para olduğu, fakat her paranın bir sikke olmadığı şeklinde açıklayabiliriz.

Sikkeler geçmiş kültür ve uygarlıkların tarihsel, dinsel, askeri, sosyal ve kültürel yapılarıyla yaşantıları hakkında bizlere ışık tuttuğunu ve sikkeyi bastıran toplumun, devletin, hükümdarın kimliğini yansıttığını söyleyebiliriz.

Sikke aşamasının ilk zamanlarında sikke darbı sırasında, üzerine çekiçle vurulan istampanın (üst kalıp) sikkenin üzerinde (arka yüzde) bıraktığı çukurluğa incus, kare şeklinde olursa quadratum incusum denir.

Sikke üzerinde tasvir edilen tipler ait oldukları kentin kutsadığı bir tanrı yada tanrıça, kentin mitolojisinde veya tarihinde yeri olan bir figür ve bazen de doğal zenginliği gösteren yöresel bir ürün olabilir.

Sikke üzerinde yer alan yazıya lejand denir ve okumak anlamına gelen Latince “legere”den türemiştir. Lejandlardan

- sikkeyi basan halkın veya hükümdarın adını
- sikke basımından sorumlu magistratın (memur) adını
- sikke tipini açıklayıcı bilgiyi
- sikke kalıpcısının adını
- tarih ve birimi öğrenebiliriz²³.

2.2.1. Arkaik Devir Sikkeleri

İlk sikkeler Sicilya hariç Anadolu, Yunanistan ve İtalya Yarımadasında karşımızda çıkar. Bunların en önemli özelliği ön yüzlerde betimin olmasıdır. Arka

²² Karwiese S. 1995, s. 12

²³ Tekin O. 1994, s. 27

yüzde ise incuslar yer alır. Sikkelerin ön yüzünde kenti sembolize eden armalar yer almaktadır. Bu semboller daha çok kent halkı tarafından kutsal kabul edilen bitki ve hayvanlar arasından seçilmiştir. Arkaik devir sikkeleri üzerindeki motifler dönemin heykel ve vazo resimleri üzerindeki resimlerle paralellik gösterir. Sikkeler üzerinde vazo resimlerinde olduğu gibi yüz profilden işlenmesine rağmen göz cephedendir. *Motifler henüz kabartma niteliğinde değil arka fona yapışmış gibidir (henüz stilize edilme söz konusudur).*

Arkaik dönem sikke kalıplarını hazırlayan ustalar kompozisyon açısından henüz el yeteneklerini geliştirememiştir. Bu nedenle de motif olarak sikkelerin dairesel formuna uyacak yuvarlak karakterler seçmektedirler. Bu da çoğunlukla hayvan başlarıdır. Çünkü daire şeklindeki bir alan en kolay şekilde bir hayvan başı ile doldurulabilmektedir²⁴.

Arkaik sikkelerin tarihlenmesi için 2 önemli husus mevcuttur. 1.si devrinin *heykeltıraşlık eserlerinde görülen frontalite* 2. si ise *arka yüzde yer alan quadratum incusum (incus)*'dur.

Arkaik dönem başlarında darp edilen sikkelerin çoğunluğu elektron ve altındandır. Dönem ilerlediğinde gümüş de kullanılmaya başlanır.

2.2.2. Klasik Devir Sikkeleri

Arkaik Devirde ön yüzde görülen armalar, bitki ve hayvan motifleri, şehrin kuruluşu ile ilintili motifler bu devirde arka yüzde, yüzeyi düzgün bir incus içinde tasvir edilerek yerlerini çoğu kez tanrı, tanrıça ve yarı tanrı gibi mitolojik figürlere bırakmışlardır. Mücadele sahneleri, ata binme ve koşu sahneleri bu devirde önem kazanmıştır.

Bu devirde arka yüzdeki quadratum incusumun çizgi ile sınırlandırıldığı, hatta bu çizginin noktalardan meydana gelen bir bordüre dönüştüğü görülür.

Klasik devirde sikkeyi hazırlayan sanatçının kompozisyon anlayışı gelişmiştir. Artık sanatkar dilediği motifi en iyi şekilde sikkenin dairesel yapısına uydurabilecek ustahğa ulaşmıştır. İnsan ve hayvan motifleri sikkenin dairesel formuna uygun olarak yerleştirilebilmiştir.

²⁴ Gür S. 1976, s.9

Arkaik devirde arka fona yapışmış gibi çizgisel karakter gösteren motifler Klasik Devirde sanatçının öğrendiği perspektif bilgileri sayesinde kabartma niteliğine ulaşmıştır²⁵. Bu sanatkarlar dönemin önemli heykeltıraşlarından etkilenmiş, onların üslup ve stilleri paralelinde başarılı eserler vermişlerdir. Nitekim ilk defa bu devirde sikkeyi hazırlayan sanatçının sikke üzerine kendi adlarını yazdığı görülür ki, bu sanatçının eserine olan güveninin ve sanat gururunun bir ifadesidir.

Bu devirde gümüş sikke önem kazanmış altın ve elektron sikkelere ender olarak rastlanmıştır. Ayrıca ilk defa Kuzey Ege'de Khalkidikia, Makedonia ve Thasos'da İ.Ö. 400'lerde bronz kullanılmaya başlanmış ve Pers kontrolü altındaki bölgelere hızla yayılmıştır²⁶.

2.2.3. Hellenistik Devir Sikkeleri

Helenistik Devirde ön yüzde hükümler kişilerin portreleri görülmeye başlanır. Klasik Devirde ön yüzde görülen motiflerin çoğu bu dönemde arka yüze alınmıştır. Kare incus nadiren karşımıza çıkarken bunun yerini noktalı bordür almıştır. Kompozisyon anlayışı ve başarısı bu devirde de devam etmiş devrin sonuna doğru motiflerin kabartma niteliği yavaş yavaş kaybolmuştur. Bu dönemde bir çok kentten sikke basma hakkı elinden alındığı için sayıca daha fazla sikke basılsa da çeşit olarak sayı azalmıştır²⁷. Bu dönemde gümüş ve bronz sikkenin basımı yaygındır. Altın ise nadiren darp edilmiştir.

2.2.4. Roma Sikkeleri

Roma İmparatorluk Devrinin altın, gümüş ve bronz sikkelerinin ön yüzlerinde daima sikkenin adına bastırıldığı imparator veya imparatoriçenin profil portresi görülür²⁸. Portreler genellikle büst şeklinde işlenmiştir. Bu büstlerde imparator ya çıplak (tanrısal çıplaklık) yada paludamentumlu (bir çeşit zırh elbise) olarak verilmiştir. İmparatorlar genellikle başlarında, uçları çeşitli şekillerde sona eren defne

²⁵ Tekin O. 1997, s.42

²⁶ Tek T., 2002, s.19 (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

²⁷ Gür S.,1976.s.10

²⁸ Baydur N., 1998, s.11

veya meşe dalından bir çelenk taşırlar. İ.S.54 yılından itibaren şua taç görülmeye başlanır. Şualı taç özellikle İ.S.214'den itibaren basılmaya başlanan antoninianusların üzerinde görülür. İ.S.325'den sonra basılan sikkelerin üzerindeki imparator portrelerinde çoğu kez defne dalı veya meşe dalı diadem yerine inci veya ziynet taşlarından yapılmış bir diadem görülür.

İmparator Augustus Devrinde sikkenin üzerinde yalnız imparatorun adı görülürken daha sonra imparatorların ünvanları da verilmeye başlanmış ve bunlarda kısaltmalarla ifade edilmiştir.

3.KATALOGDAKİ SIKKELER İLE İLGİLİ BİLGİLER

3.1. KLASİK DEVİR SIKKELERİ

Karia bölgesi satraplarından Hekatomnos'a ait gümüş sikkenin ön yüzünde profilden aslan betimlenirken arka yüzde Milet tipi rozet betimlenmiştir²⁹. Sikke İ.Ö.399-377 yıllarına tarihlenmektedir.

Karia Bölgesi kentlerinden Knidos'a ait gümüş sikkenin ön yüzünde cepheden boğa betimlenirken arka yüzde profilden aslan betimlenmiştir³⁰. Sikke İ.Ö.480-450 yıllarına tarihlenmektedir.

3.2.HELLENİSTİK DEVİR SIKKELERİ

3.2.1.İonia

Geç 3.yy.a tarihlenen Efes sikkesinin ön yüzünde Artemis betimlenirken, arka yüzde geyik protomu betimlenmiştir³¹.

İ.Ö.312-290 yıllarına tarihlenen Milet sikkesinin ise ön yüzünde Apollon , arka yüzünde ise aslan bulunmaktadır³². Apollon'un amblemleri aslan ve güneştir. Miletos sikkelerinde karakteristik bir tip olan geriye bakan aslan tipi özellikle geç tarihli sikkelerde çok görülmektedir.

3.2.2. Karia

ALABANDA

Alabanda da İ.Ö. 197'den önce sikke basımı görülmemektedir.İ.Ö. 197 yılında III. Antiokhos Anadolu'nun batı ve güney sahillerinin büyük bir kısmını ele geçirince bu şehirler Antioch adıyla benimsenmiş Alabanda'da Antiochia adını almıştır. Antiochos'un Magnesia savaşında yenilmesiyle Alabanda tekrar eski adını almıştır.

²⁹ Katalog no: 1

³⁰ Katalog no: 2

³¹ Katalog no: 3

³² Katalog no: 4

İ.Ö. 197-189 yılları arasında basılan sikkelerde bu nedenle ANTIOXEΩN yazısı bulunmaktadır. Alabanda sikkelerinde Apollon ve simgeleri (üç ayaklı kazan, lir) ve diz çöken hörgüçlü boğa betimlenmiştir³³.

BARGYLIA

Bargylia; Pegasus tarafından tekmeyle öldürülen Bellerophon'un arkadaşı Bargylos'un onuruna kurulmuş bir şehirdir. Sikkelerdeki tipler bu efsaneye ve Artemis Kindyas kültürüne ilişkindir. Kent sikke basımına İ. Ö. 1.yy.da başlar. Katalogda yer alan sikkede ön yüzde Pegasus, arka yüzde cepheden betimlenmiş ayakta duran Artemis Kindyas ve ΒΑΡΓΥΛΙΑΙ ΗΤΩΝ yazısı bulunmaktadır³⁴.

STRATONIKEIA

Seleukos kralı I. Antiochos'un karısı Stratonike'nin adına yeniden imar ettirdiği kentte en eski sikkeler İ.Ö.168'den sonraya tarihlenmektedir.

Kentte Hekate, Zeus Chrysaoreus ve Zeus Panamaros'a tapınım görülmektedir ve bu nedenle sikkelerin ön yüzlerinde Hekate ve Zeus, arka yüzlerinde ise bu tanrıların simgeleri olan kartal, meşale, pegasus sıkça görülmektedir³⁵.

RHODOS

İ.Ö.408'de kurulan Rhodos sikke basmaya bu tarihten itibaren başlamıştır. Kısa sürede ticaret merkezi haline gelen kentte sikkelerin ön yüzünde Helios başı, Rhodos başı, gül motifi sık görülürken arka yüzünde ise tomurcuk gül karşımıza çıkmaktadır³⁶. Bu sikkelerde genellikle POIΔION yazısı veya P O kısaltması yer almaktadır.

MAKEDONIA KRALLIĞI

İ.Ö. 359 yılında II: Philip'in Makedon tahtına çıkmasıyla Grek dünyasında değişiklikler olmaya başlamıştır. İ.Ö. 336'da ölümü ile oğlu Alexandros tahta geçmiş ve kısa sürede büyük bir coğrafyada hakimiyeti ele geçirmiştir. Kendi adlarına bastırdıkları sikkelerin basımı ölümlerinden sonra da devam etmiştir. Sikkelerde

³³ Katalog no:5-9

³⁴ Katalog no: 10

³⁵ Katalog no:11-37

³⁶ Katalog no: 38-44

genellikle ön yüzde Herakles ve Zeus betimi görülürken arka yüzde sadak ve Herakles sopasıyla ΑΑΕΞΑΝΔΡΟΥ yazısı birlikte görülmektedir³⁷.

Alexandros'un ölümünden sonra yerini halefleri almış bir süre adına sikke bastırmayı devam ettirdikten sonra kendi adlarına sikke bastırmaya başlamışlardır. Bu sikkelerde genellikle Makedon kalkanı ve Makedon miğferi kullanılmıştır³⁸. Ayrıca ΒΑΣΙΛΕΩΣ veya ΒΑ kısaltması kullanılmaktadır³⁹.

3.3. ROMA SİKKELERİ

Roma sikkelerinin ön yüzünde her zaman imparatorun adı, arka yüzünde ise devletin yönetimini, iç ve dış politikasını ve Roma'nın toplum yapısını simgeleyen figürler görülmektedir. Lagina'da bulunan sikkelerde de Augustus (İ.Ö.31-İ.S.14)⁴⁰, Commodus (İ.S.177-192)⁴¹, Septimus Severus (193-211)⁴², Gordianus III(238-244)⁴³, Maximianus (286-305)⁴⁴, Constantinus I (307-337)⁴⁵, Licinius (308-324)⁴⁶, Constantius II (337-361)⁴⁷, Constans (337-350)⁴⁸, Valentinianus I (364-375)⁴⁹, Theodisius (379-395)⁵⁰ ve Honarius'a (İ.S.408-423)⁵¹ ait sikkeler bulunmuştur.

3.4. BİZANS SİKKELERİ

Lagina'da Bizans Dönemi'ne ait Focas (602-610)⁵² ve Heraklius'a (601-641)⁵³ ait 2 adet sikke bulunmuştur.

³⁷ Katalog no: 47,48,50,53

³⁸ Katalog no: 45,46,51

³⁹ Katalog no: 49

⁴⁰ Katalog no: 55

⁴¹ Katalog no: 56

⁴² Katalog no: 57

⁴³ Katalog no: 58

⁴⁴ Katalog no: 59

⁴⁵ Katalog no: 60,61,62,63,65

⁴⁶ Katalog no: 64

⁴⁷ Katalog no: 66

⁴⁸ Katalog no: 67

⁴⁹ Katalog no: 68,69

⁵⁰ Katalog no: 70,71

⁵¹ Katalog no: 72

⁵² Katalog no: 73

⁵³ Katalog no: 74

4.KATALOG

1.Envanter No: 01YM1S11

Çap:11 mm. Kalınlık: 2 mm AR

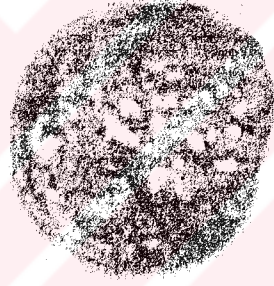
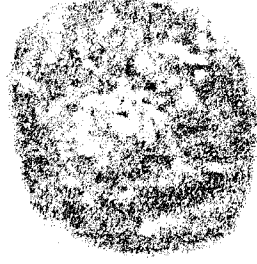
Devir-Kent: Klasik İ.Ö.392-377 (Hekatomnos)

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabaka: 2.nolu mezar odası,145 cm. derinlikte

Ön Yüz:Ağız açık aslan başı sola.

Arka Yüz: Milet tipi rozet motifi

Referans: SNG, Turkey1,2002, Pl 33-864

2.Envanter No: 01YM1S8

Çap: 7 mm. Kalınlık :1mm AR

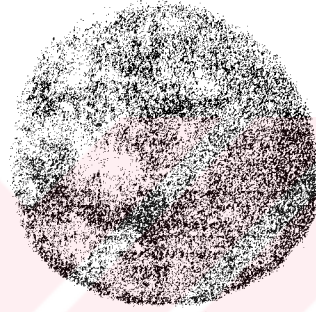
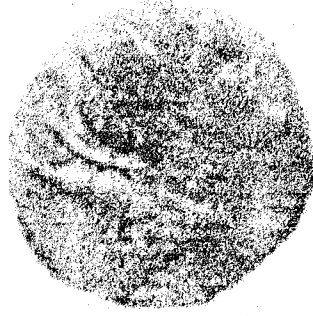
Devir-Kent: Klasik İ.Ö.480-450 Knidos

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabaka: Mezar odası 2 Derinlik 173 cm

Ön Yüz:Cepheden betimlenmiş boğa başı

Arka Yüz: Profilden betimlenmiş aslan başı

Referans: Cahn A. H. ,1970, Tafel 10-28

3.Envanter No:02AS33

Çap:9mm Kalınlık: 2mm AE

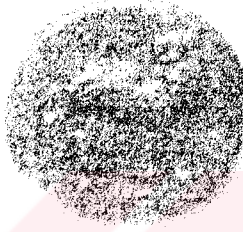
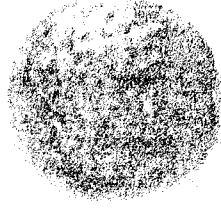
Devir-Kent: Helenistik (Geç.3.yy.)Ephesos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: 02 A4 numaralı bloktan 120 cm 02 A14 numaralı bloktan
253 cm uzaklıkta 184 cm derinlikte

Ön Yüz: Artemis başı sağa stephaneli, omzunda sadak

Arka Yüz: Geyik sağa

Referans: SNG Turkey 1,2002, P 12-286

4.Envanter No:2000S72

Çap:14mm. Kalınlık: 2mm AE

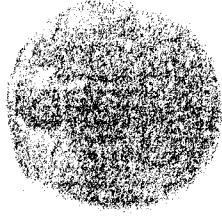
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.312-290 Miletos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Güney orthostat bloğundan 287 cm. doğu orthostat bloğundan 314 cm. uzaklıkta, 5.stylobat bloğundan 57 cm. derinlikte

Ön Yüz: Defne çelenkli Apollon başı sağa

Arka Yüz: Ayakta aslan sağa, başı arkaya üstteki yıldızla dönük, altta [..ANO..]

Referans: SNG Turkey1,2002, Pl 19-498 (benzeri)

5.Envanter No:2000S70

Çap:19mm. Kalınlık: 3mm AE

Devir-Kent:Helenistik İ.Ö.197-189 Alabanda

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 147cm derinlikte bulundu.

Ön Yüz: Apollon başı sağa

Arka Yüz: Uçan Pegasos sağa, monogram M

Referans: SNG Tubingen Karien und Lydien, 1994, 3335, BMC Greek Coins

Caria;sf.2;8

6.Envanter No:2000S67

Çap:21 mm. Kalınlık: 2mm AE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.197-189 Alabanda

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 145 cm derinlikte bulundu

Ön Yüz: Apollon başı sağa

Arka Yüz: Uçan Pegasos sağa, ANTIOXE[Ω]N, monogram M

Referans: SNG Tubingen Karien und Lydien, 1994, 3335, BMC Greek Coins

Caria;sf.2;8

7.Envanter No:2000S69

Çap:13mm.Kalınlık:3mmAE

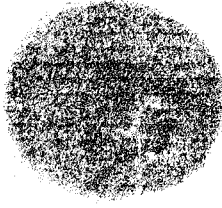
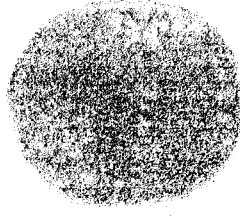
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö.197-189 Alabanda

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2.Stylobattan 141cm derinlikte

Ön Yüz: Lir

Arka Yüz: Hörgüçlü boğa sola, [A]NT[IO]X[EΩ]N

Referans: SNG Tübingen Carien und Lydien,1994, 3340

8.Envanter No:2000S68

Çap:17mm.Kalınlık:3mm AE

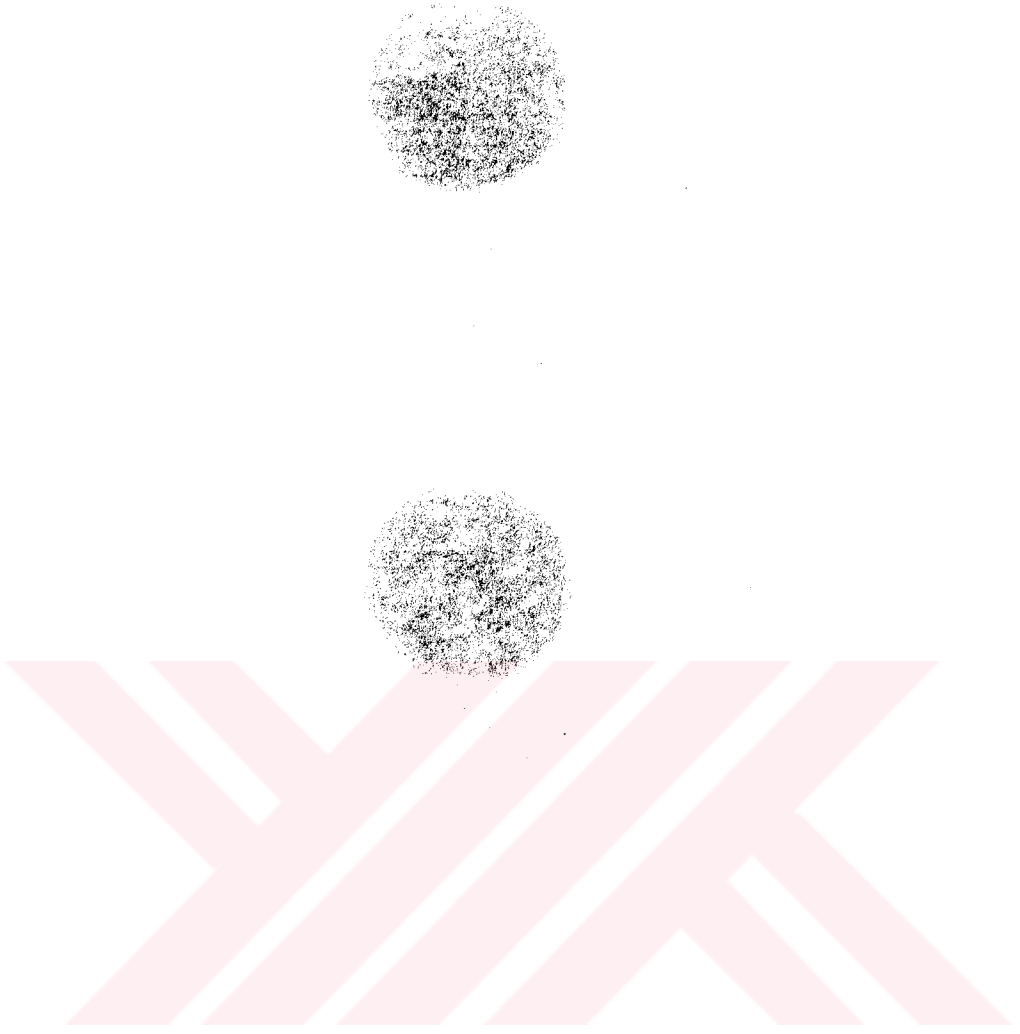
Devir-Kent:Helenistik İ.Ö.189'dan sonra Alabanda

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 141 cm derinlikte

Ön Yüz: Apollon sağa

Arka Yüz: Üç ayaklı kazan,solda [A]NTIOXO[Y], üstteki yazı belirsiz, kontrmark içindeki figür belirsiz sağa

Referans: Sear R.D.,1979,s.435-4767

9.Envanter No: 99S35

Çap: 12mm Kalınlık:2mm AE

Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 197-190 Alabanda

Bulunduğu Yer ve Tabaka:B2 açmasında kuzey Stylobattan 17 cm uzaklıkta 126cm derinlikte

Ön Yüz: Apollon başı sağa

Arka Yüz: ANTIO / XEΩN hörgüçlü boğa sağa

Referans: Sear R.D., 1979 s.435- 4769

10.Envanter No:2000S64

Çap:17 mm. Kalınlık:3mm AE

Devir-Kent:Helenistik İ.Ö.1.yy. Bargylia

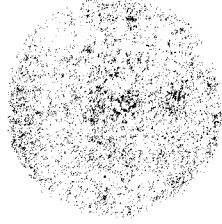
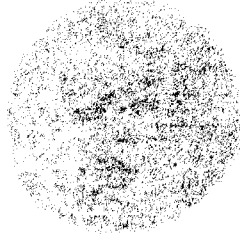
Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 142 cm derinlikte

Ön Yüz: Uçan Pegasus

Arka Yüz: Cepheden ayakta betimlenmiş, başında örtü bulunan Artemis Kindyas

BAPΓ[YAI] HTΩN

Referans: BMC Greek Coins Caria; PL.XI.87,No:8

11.Envanter No: 99S5

Çap:15mm Kalınlık: 2mm AE

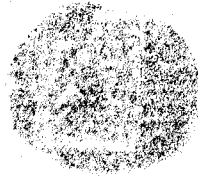
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Pronaos stylobat bloğu altı

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz: Pegasus sola

Referans: SNG Tübingen Karien und Lydien, 1994, 3479

12.Envanter No:99S9

Çap:13mm.Kalınlık:2mm AE

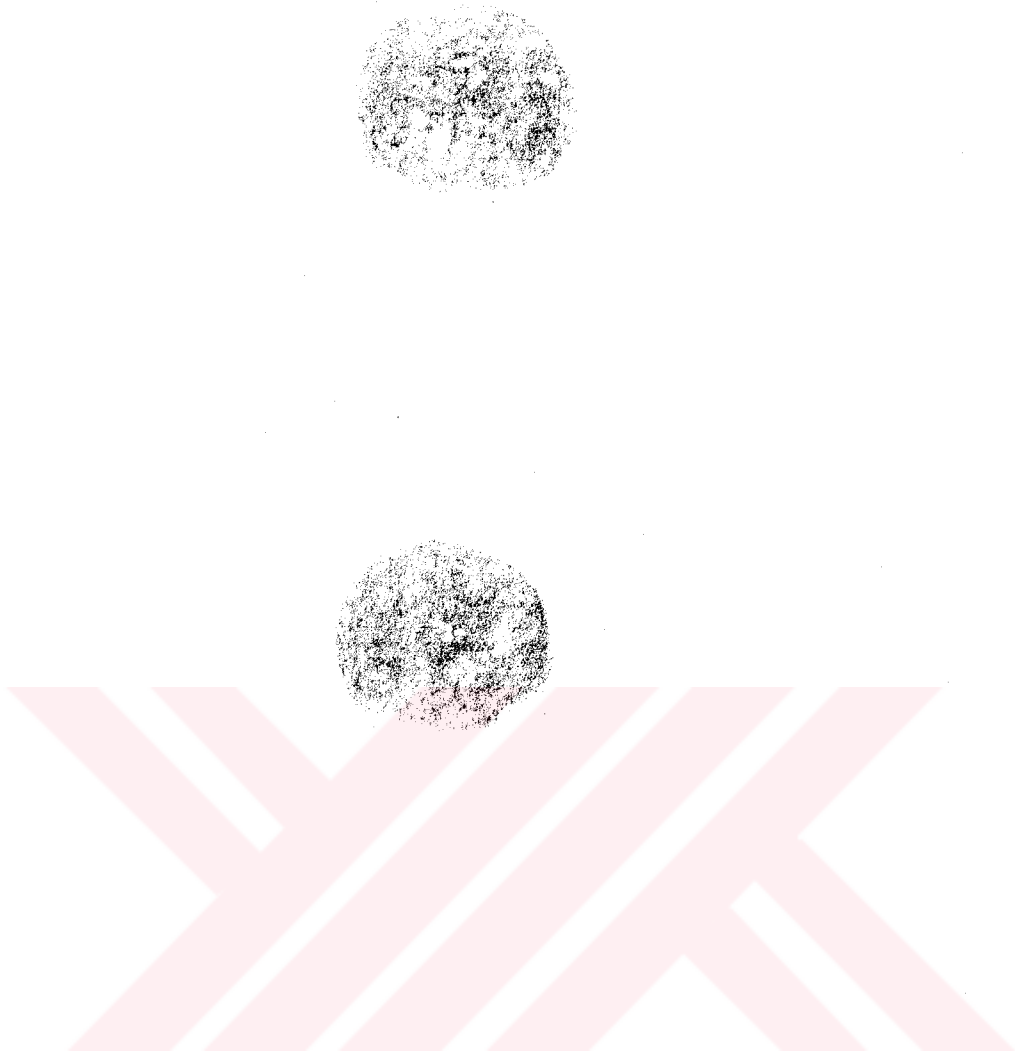
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö.125-85 Stratonikeia

Bulunduğı Yer ve Tabaka:Batı pteroma dolgu toprağı

Ön Yüz: Zeus başı sağı

Arka Yüz:Kare incus içinde kartal

Referans:SNG Tübingen Karıen und Lydien ,1994, 3470

13.Envanter No: 99S11

Çap:9mm Kalınlık: 2mm AE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 2.-1. yy Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Naos orta bölüm, elekten

Ön Yüz: Meşale

Arka Yüz: Noktalı bordür içinde meşale

Referans: Sear R.D., 1979, s.449- 4939

14.Envanter No:99S13

Çap:14mm.Kalınlık: 2mmAR

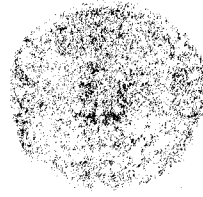
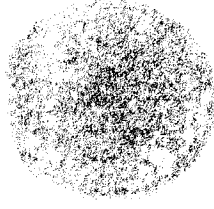
Devir-Kent:Helenistik- İ.Ö.2.yy. (166'dan sonra) Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Kuzeybatı köşe orthostatdan 370 cm uzaklıkta orthostat duvarından 108 cm uzaklıkta 33 cm derinlikte

Ön Yüz: Zeus başı sağa.

Arka Yüz: Kare incus içinde kartal sola

Referans: Sear R. D.,1979, s.449-4930

15.Envanter No: 99S30

Çap:13mm Kalınlık:3mm AE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 2-1. yy Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Batı pteroma stylobat altı döküntü toprak

Ön Yüz: Hekate sağa

Arka Yüz: Kare incus içinde kartal

Referans: SNG Tübingen Karien und Lydien,1994, 3475

16.Envanter No: 99S47

Çap:8mm Kalınlık 2 mm AE

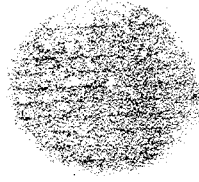
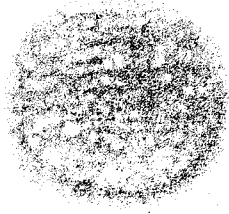
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 166'dan sonra, Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Naos B4 açması, elekten

Ön Yüz: Meşale

Arka Yüz: Meşale Kare İncus içinde

Referans: Seay R. D., 1979, s. 449-4939

17.Envanter No: 99S49

Çap:9mm Kalınlık: 2 mm AE

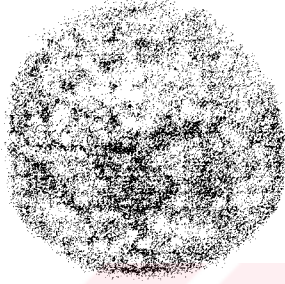
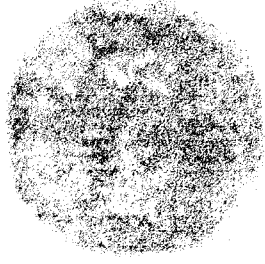
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 2.-1. yy Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Pronaos Batı toichobat'dan 112 cm kapı eşiğinden 200 cm uzaklıkta 27 cm derinlikte

Ön Yüz: Meşale

Arka Yüz: Noktalı bordür içinde meşale ΣTP

Referans: Sear R.D., 1979, s. 449- 4939

18.Envanter No: 99S54

Çap:12mm Kalınlık 2mm AE

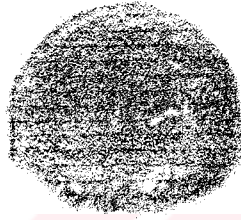
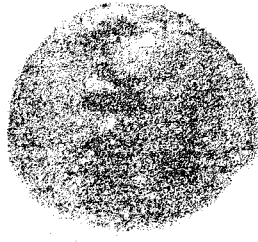
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 125-85 Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Doğu orthostat iç seviyesinden 180 Kuzey orthostat dış seviyesinden 360 cm stylobattan 85 cm derinlikte

Ön Yüz: Hekate başı belirsiz

Arka Yüz: Meşale kare incus içinde

Referans: SNG Tubingen Karien und Lydien,1994, 3472

19.Envanter No: 2000S2

Çap: 16mm Kalınlık 3 mm AE

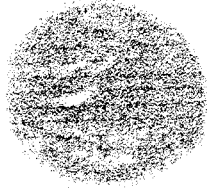
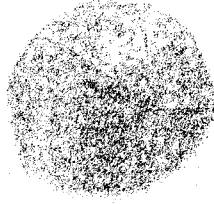
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınak doğu pteron stylobat altı döşeme üzerinde

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz: Pegasus sola

Referans: SNG Tubingen Karien und Lydien, 1994-3479

20.Envanter No: 2000S4

Çap: 12mm Kalınlık: 1 mm AE

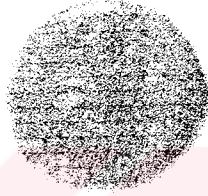
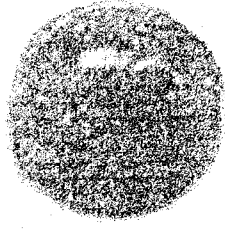
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınağın doğusunda yüzeyde

Ön Yüz : Zeus başı sağa

Arka Yüz: Kare incus içinde kartal sağa

Referans: SNG Tubingen Karien und Lydien, 1994,3475

21.Envanter No:200085

Çap:17 mm. Kalınlık: 3mmAE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.125-85 Stratonikeia

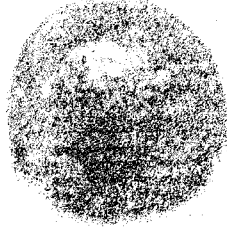
Bulunduğu Yer ve Tabaka:Tapınağın kuzeydoğusundan 760cm, üçüncü basamaktan
160 cm uzaklıkta

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz:Pegasus sola, etrafında ΣTPATONIKEΩN

Referans: SNG Tübingen Karien und Lydien,1994, 3480

22.Envanter No: 2000S8

Çap: 13mm Kalınlık : 3 mm AE

Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 2-1. yy. Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Doğu orthostat bloğundan 257, kuzey orthostat bloğundan 322 cm. uzaklıkta 3. stylobat bloğundan 93 cm. derinlikte

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz: Kare incus içinde kartal

Referans: Sear R.D.,1979, s. 449-4936

23.Envanter No: 2000S12

Çap: 18mm Kalınlık: 2mm AE

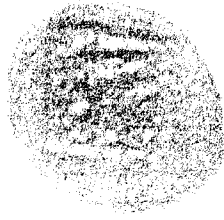
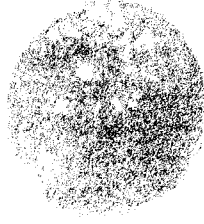
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 150-120 Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı orthostat bloğundan 125, kuzey orthostat bloğundan 287 cm. uzaklıkta 5. stylobat bloğundan 40 cm. derinlikte

Ön Yüz: Zeus başı sağa

Arka Yüz: Kare incus içinde kartal

Referans: SNG Turkey 1 2002 Pl 32-856

24.Envanter No:2000S18

Çap:14mm.Kalınlık: 2mm AE

Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö.125-85 Stratonikeia

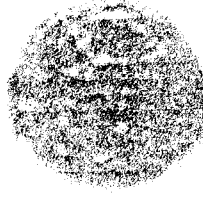
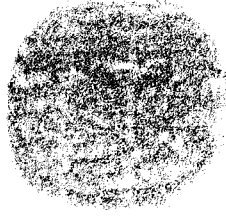
Bulunduğu Yer ve Tabaka: Doğu orthostat bloğundan 257, kuzey orthostat bloğundan

322 cm. uzaklıkta 3. stylobat bloğundan 93 cm. derinlikte

Ön Yüz: Zeus başı sağa

Arka Yüz: Kare incus içinde, meşale üstünde kartal sağa, boşlukta O

Referans: SNG Tübingen Carien und Lydien ,1994 -3469

25.Envanter No: 2000S26

Çap:17mm Kalınlık 2mm AE

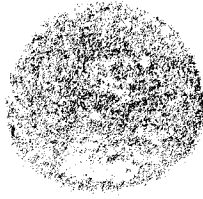
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 2-1. yy Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı orthostat bloğundan 182, kuzey orthostat bloğundan 245 cm. uzaklıkta 5. stylobat bloğundan 52 cm. derinlikte

Ön Yüz:Noktalı bordür içinde meşale

Arka Yüz: Noktalı bordür içinde meşale

Referans: Sear R.D., 1979, s. 449- 4939

26.Envanter No: 2000S29

Çap: 11mm Kalınlık: 2mm AE

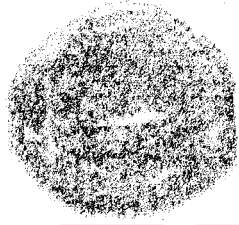
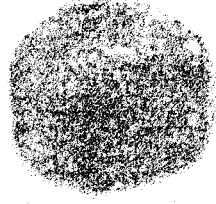
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 125-85 Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı orthostat bloğundan 242 cm. doğu orthostat bloğundan 286 cm. uzaklıkta, 2. stylobat bloğundan 47 cm. derinlikte

Ön Yüz : Hekate başı sağa

Arka Yüz: Meşale kare incus içinde

Referans: SNG Tübingen Carien und Lydien ,1994, 3472

27.Envanter No: 2000S31

Çap:16mm Kalınlık: 3mm AE

Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Güney orthostat bloğundan 286 cm. doğu orthostat bloğundan 312cm. uzaklıkta, 3.stylobat bloğundan 40 cm. derinlikte

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz: Pegasus sola

Referans: SNG Tübingen Carien und Lydien ,1994, 3479

28.Envanter No: 2000S38

Çap:9mm Kalınlık: 3 mm AE

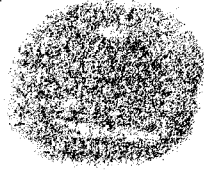
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 2-1.yy Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı orthostat bloğundan 157 cm. kuzey orthostat bloğundan 285 cm. uzaklıkta, 3.stylobat bloğundan 108 cm. derinlikte

Ön Yüz: Meşale

Arka Yüz: Meşale

Referans: Sear R.D.,1979 s. 449- 4939

29.Envanter No:2000S43

Çap:14mm.Kalınlık:2mm AE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.166-88 Stratonikeia

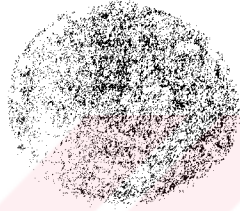
Bulunduğu Yer ve Tabaka: 2.Stylobattan 25 cm derinlikte

Ön Yüz: Belirsiz

Arka Yüz: Kare incus içinde meşale [ΣΤΡΑΤΟ]ΝΙΚΕ[ΩΝ]

Referans: BMC Greek Coins Caria;XXIII-16, SNG Aul.Karien; 2657

30.Envanter No:2000S44

Çap:9 mm. Kalınlık:2mm AE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 2.-1.yy. Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stlyobattan 111 cm derinlikte

Ön Yüz: Zeus başı sağa?

Arka Yüz: Meşale etrafında ΣTPATONIKEΩN

Referans: BMC Greek Coins Caria;XXXIII-16,

31.Envanter No: 01YMIS1

Çap:17 mm. Kalınlık: 2mm AE

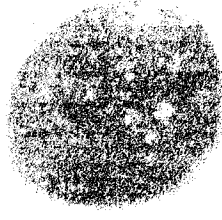
Devir-Kent: İ.Ö.81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Mezar odası 2, kuzeyden 85, batıdan 42 cm. uzaklıkta,85 cm. derinlikte

Ön Yüz:Hekate başı sağa.

Arka Yüz :Pegasus sola etrafında ΣTPATO/NIKEΩN, sol boşlukta B

Referans: SNG Tübingen Karien und Lydien,1994, 3482

32.Envanter No:01YM1S6

Çap:9mm.Kalınlık: 2mm AE

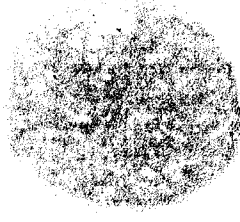
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 2.-1. yy Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Mezar odası 2, kuzeyden 97, batıdan 52 cm. uzaklıkta,103 cm. derinlikte

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz: Kare incus içinde kartal

Referans: Sear R.D. ,1979, s.449- 4936

33.Envanter No: 01YM1S12

Çap:11mm. Kalınlık:2mm AE

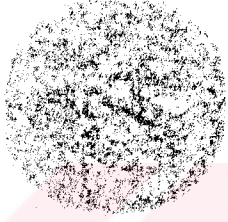
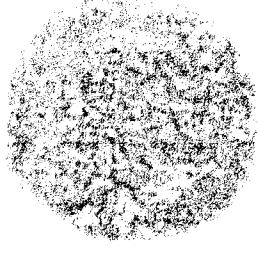
Devir-Kent: Helenistik, İ.Ö.2.-1.yy. Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Mezar odası 2, güneyden 45, doğudan 65 cm.
uzaklıkta,122 cm. derinlikte

Ön Yüz:Zeus başı sağa

Arka Yüz: kare incus içinde meşale etrafında ΣTRATONIKEΩN

Referans: Sear R.D. ,1979, s.449-4938

34.Envanter No: 01YM1S14

Çap:14mm Kalınlık: 3mm AE

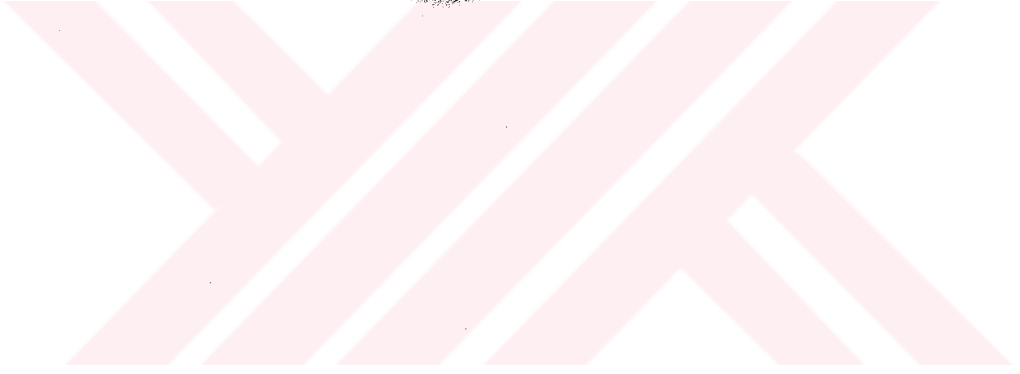
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Mezar odası 2, güneyden 63, batıdan 42 cm. uzaklıkta,108 cm. derinlikte

Ön Yüz: Hekate başı sağa

Arka Yüz: Pegasus sola

Referans: SNG Tübingen Karıen und Lydien ,1994, 3479

35.Envanter No: 01TS7

Çap:14 mm.Kalınlık:2mm AE

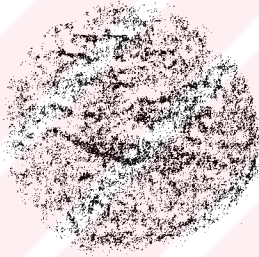
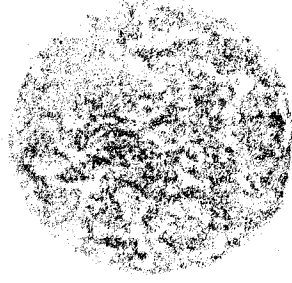
Devir-Kent: Helenistik, İ.Ö.2. yy.(166'dan sonra) Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınağın batısında yüzeyde

Ön Yüz:Zeus başı sağa.

Arka Yüz:Kare incus içinde kartal, kanatları açık

Referans: Sear R.D. ,1979, s.449-4930

36.Envanter No: 02AS03

Çap:17 mm. Kalınlık: 2 mm AE

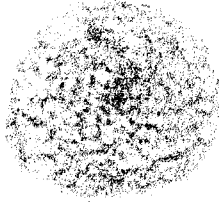
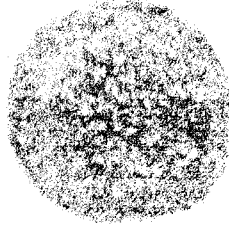
Devir-Kent:Helenistik –İ.Ö.1 yy. 81'den sonra Stratonikeia

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Şapelin batısında 165 cm derinlikte

Ön Yüz: Hekate başı sağa.

Arka Yüz:Pagasus sola, etrafındaΣTRATONIKEΩN

Referans: SNG Karıen und Lydien,1994, Tf.115-3481

37.Envanter No: 02AS39

Çap: 15mm Kalınlık : 2 mm AE

Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö. 81'den sonra Stratonikeia

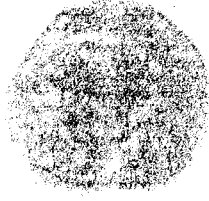
Bulunduğu Yer ve Tabaka: 02 A 22 numaralı bloktan 25 cm uzaklıkta 95 cm derinlikte

Ön Yüz: Zeus başı sağa

Arka Yüz: Kanatları açık kartal sağa

Referans: SNG Tübingen Karıen und Lydien ,1994-3479

38.Envanter No:99S6

Çap:12 mm. Kalınlık : 1 mm AE

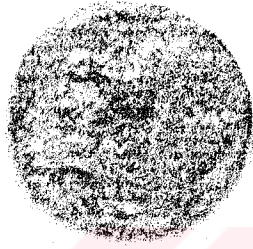
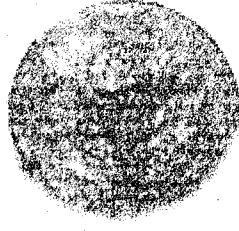
Devir-Kent:Hellenistik İ.Ö.394-304 Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Pronaos stylobat bloğu altı

Ön Yüz:Tomurcuk gül

Arka Yüz: Gül

Referans: Sear R. D. ,1979, s.460-5074

39.Envanter No:99S63

Çap:20 mm. Kalınlık: 3 mm AE

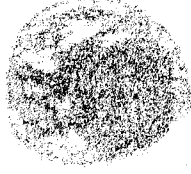
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.3.yy. Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Kuzeybatıdaki sütunun plinthesinden 145 cm batıda yüzeyden

Ön Yüz: Zeus başı sağa?

Arka Yüz: Tomurcuk gül

Referans: Sear R.D.,1979, s.460-5075

40.Envanter No:2000S58

Çap:12 mm. Kalınlık: 2mm AE

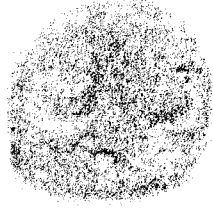
Devir-Kent: Hellenistik İ.Ö.394-304 Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka:3.Stylobattan 131 cm derinlikte

Ön Yüz: Tomurcuk gül

Arka Yüz:Gül

Referans:Sear R.D., 1979, s.460-5074

41.Envanter No:2000S59

Çap: 13 mm Kalınlık: 2 mm AE

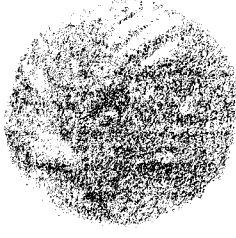
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.394-304 Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Kuzey orthostat bloğundan 150 cm., doğu orthostat bloğundan 150 cm. uzaklıktaki elenen topraktan

Ön Yüz: Rodos başı sağa

Arka Yüz: Gül motifi

Referans: SNG Tubingen Karien und Lydien, 1994, 3561

42.Envanter No:2000S63

Çap:15mm.Kalınlık: 3 mm AE

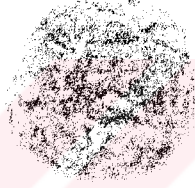
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö.304-166 Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: 5. Stylobattan 40 cm derinlikte

Ön Yüz: Stephaneli, küpe takan, Rhodos başı, sağa

Arka Yüz: Tomurcuk gül [P] O

Referans: BMC Greek Coins Caria;PL.XXXIX-17, Ashton, 1986, Pl.1,14(Tarih İ.Ö.229-226 olarak belirlenmiştir.

43.Envanter No: 2000S73

Çap:112mm Kalınlık: 2 mm AE

Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 394-304 Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Güney orthostat bloğundan 378 cm. doğu orthostat bloğundan 332 cm. uzaklıkta, 3.stylobat bloğundan 132 cm. derinlikte

Ön Yüz : Rodos başı sağa

Arka Yüz: Tomurcuk gül

Referans: SNG Tübingen Karıen und Lydien,1994, 3569

44.Envanter No: 2000S82

Çap: 9 mm Kalınlık 2mm AE

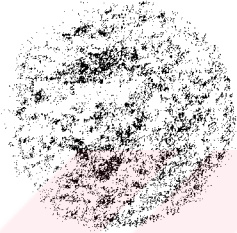
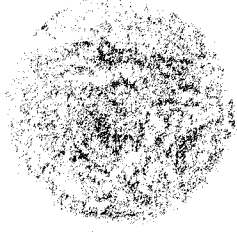
Devir-Kent: Helenistik İ.Ö. 394-304 Rhodos

Bulunduğu Yer ve Tabaka: 5. stylobat bloğundan 52 cm. derinlikte

Ön Yüz : tomurcuk gül

Arka Yüz: tomurcuk gül

Referans: Sear R. D., 1979, s,460-5074

45.Envanter No: 99S57

Çap:17mm Kalınlık: 4 mm AE

Devir: Hellenistik İ.Ö. 294-288 (Demetrios Poliorketes)

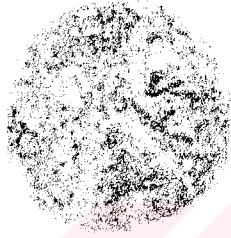
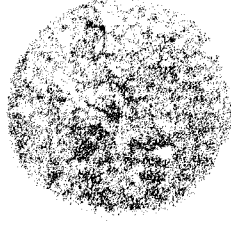
Bulunduğu Yer ve Tabaka:B2 açmasında temel duvarının önünde

Ön Yüz: Makedon kalkanı ortada Gorgon başı

Arka Yüz: Makedon miğferi

Referans: Sear R.D.,1979, s, 629- 6774

46.Envanter No: 2000S35

Çap:17mm Kalınlık: 4 mm AE

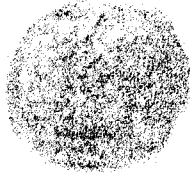
Devir: Hellenistik İ.Ö. 294-288 (Demetrios Poliorketes)

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı orthostat bloğundan 142 cm. kuzey orthostat bloğundan 295 cm. uzaklıkta, 3.stylobat bloğundan 74 cm. derinlikte

Ön Yüz: Belirsiz

Arka Yüz: Makedon miğferi

Referans: Sear R. D., 1979, s,629- 6774

47.Envanter No:2000S50

Çap:14mm. Kalınlık: 2mm AE

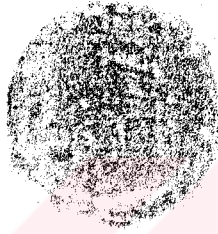
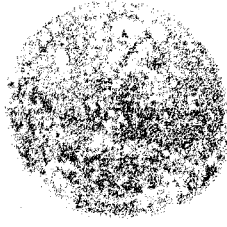
Devir: Helenistik İ.Ö.336-323 (Büyük İskender)

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Güney orthostat bloğundan 274 cm. batı orthostat bloğundan 272 cm. uzaklıkta, 5.stylobat bloğundan 37 cm. derinlikte

Ön Yüz: Aslan postu içinde Herakles başı sağa,

Arka Yüz: Herakles sopası ve sadak

Referans: Sear R. D.,1979, s.625-6738

48.Envanter No:2000S66

Çap:19 mm. Kalınlık: 4mm AE

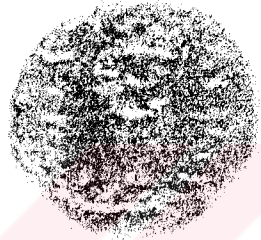
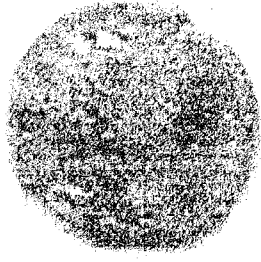
Devir: Helenistik İ.Ö.336-323 (Büyük İskender)

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 145 cm derinlikte

Ön Yüz: Herakles başı sağa, aslan postu içinde.

Arka Yüz:Sadak içinde yay ve Herakles'in sopası; ΑΛΞΑΝΔΡΟΥ

Referans:Morkholm O., 1997 s.46-11

49.Envanter No:2000S71

Çap:18mm.Kalınlık: 2mm AE

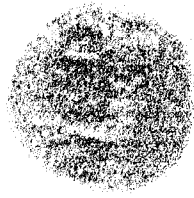
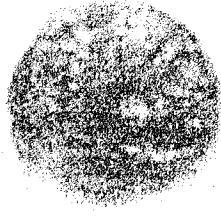
Devir:Helenistik İ.Ö. 280-261 Seleukos Krallığı (Antiochos I)-

Bulunduğı Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 147 cm derinlikte

Ön Yüz: Apollon sağa

Arka Yüz: Üç ayaklı kazan, ayaklar arasında çapa.[B]ΑΣΙΑΕ[ΩΣ] ANTIOXOY

Referans: Sear R.D.,1979, s. 641-6879

50.Envanter No:2000S74

Çap:12mm. Kalınlık: 2mm AE

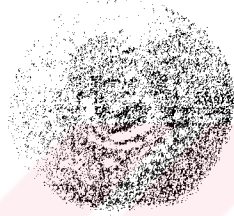
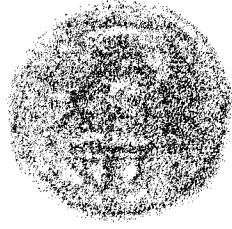
Devir: Helenistik İ.Ö.336-323 (Büyük İskender)

Bulunduğu Yer ve Tabaka: 2. Stylobattan 142 cm derinlikte

Ön Yüz: Aslan postu içinde Herakles başı sağa,

Arka Yüz: [...ΞΑΝΔ..] orta boşlukta, üstte sadak, altta Herakles sopası

Referans: Sear R. D.,1979, s.625-6738

51.Envanter No: 2000S75

Çap:17 mm., Kalınlık: 2mm AE

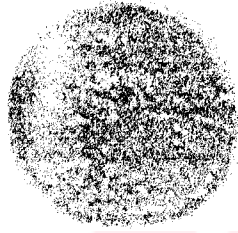
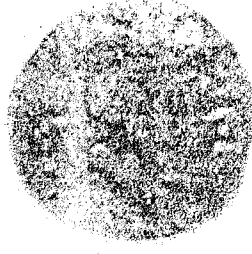
Devir: Helenistik İ.Ö.294-288 (Demetrios Poliorketes)

Bulunduğu Yer ve Tabaka:3. Stylobattan 143 cm derinlikte

Ön Yüz: Sorguçlu miğfer

Arka Yüz: Makedon kalkanı

Referans: Morkholm O., 1997, s.65- Lev.V-73

52.Envanter No:2000S80

Çap:16mm.Kalınlık : 2mm AE

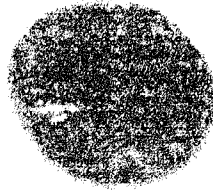
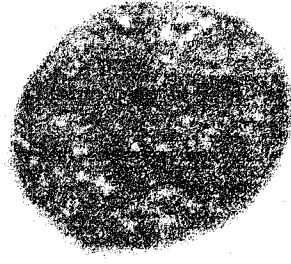
Devir:Helenistik İ.Ö.359-336 (II.Philip)

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Stylobattan 148 cm derinlikte

Ön Yüz: Zeus başı sağa

Arka Yüz: Arkaik stilde, diapeli ve zırlı olarak betimlenmiş Athena Alkis . Sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor.[B] A

Referans: SNG Fitzwilliam Mc Clean, s.136-6

53.Envanter No: 02YM1S3

Çap: 12mm Kalınlık : 2 mm AE

Devir: Helenistik İ.Ö. 336-323 (Büyük İskender)

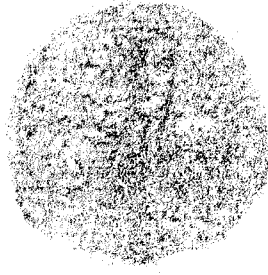
Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. Mezar odası kuzeydoğu köşede 163 cm derinlikte

Ön Yüz: Herakles başı sağa, aslan postu içinde

Arka Yüz: Sadak içinde yay ve Herakles sopası ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Referans: Morkholm O., 1997 s.46-11

54.Envanter No: 99S27

Çap: 19mm Kalınlık : 2 mm AE

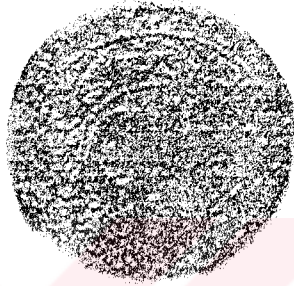
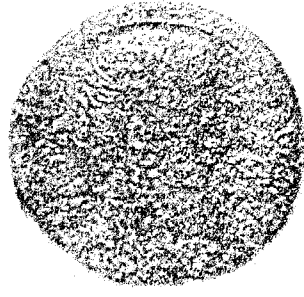
Devir: İ.S. 2. yy

Bulunduğu Yer ve Tabaka : batı pteron stylobat altı döküntü toprak (elekten)

Ön Yüz: Ayakta duran çıplak binici arkada at

Arka Yüz: İki meşale arasında altar [C] TRATONIKEON

Referans: Benzeri Classical Numismatic Group Inc.1999. s.104-902

55.Envanter No: 99S32

Çap: 34 mm Kalınlık : 3 mm AE

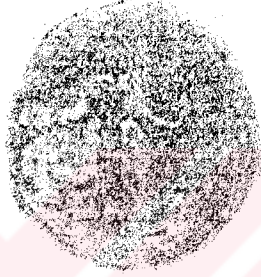
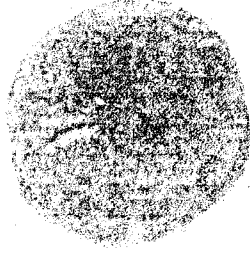
Devir: Roma İ.Ö. 19-15

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı pteron stylobat altındaki döküntü topraktan (elek)

Ön Yüz: Augustus'un çıplak başı sağa

Arka Yüz: Defne çelenk içinde [CA]

Referans: Tekin O.1994 Levha XLV-532 (Benzeri)

56.Envanter No:99S12

Çap:27 mm. Kalınlık:3mm AE

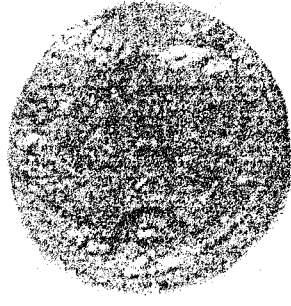
Devir:Roma-İ.S.176-180

Bulunduğu Yer ve Tabaka:kuzey batı köşe orthastadının 375 cm doğusunda kuzey toichobatının 15 cm kuzeyinde 40 cm derinlikte

Ön Yüz: Commodus büstü zırlı sağa.

Arka Yüz: Hekate ayakta sağ elinde meşale, sol elinde patera tutuyor.

Referans: SNG, Karien und Lydien, 1994, Tf.115-3485

57.Envanter No:2000S25

Çap:37 mm. Kalınlık: 3 mm AE

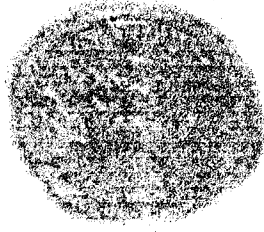
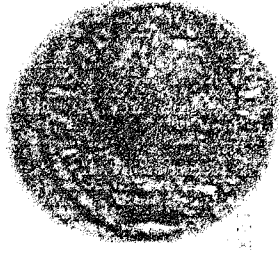
Devir:Roma-İ.S.193-211(Septimus Severus ve Julia Domna)

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Batı pteron stylobat bloğu altından

Ön Yüz: Septimus Severus büstü zırlı sağa, Julia Domna sola karşılıklı

Arka Yüz:Hekate ayakta, sağ elinde meşale diğerinde patera tutuyor.

Referans:SNG Karien und Lydien,1994, Tf.115-3487

58.Envanter No: 02YM1S12

Çap: 21mm Kalınlık: 1 mm AR

Devir: Roma Gordianus III 238-244

Bulunduğu Yer ve Tabaka:2. mezar odası 200 cm derinlikten

Ön Yüz: İmparatorun defne çelenkli büstü sağa IMP GORDIANVS PIVS AVG

Arka Yüz: At üstünde imparator sola elinde mızrak PM TR P III COS PP

Referans: Gür S. 1976, Levha LXXXI-680

59.Envanter No: 99S1

Çap: 22mm Kalınlık: 1mm AE

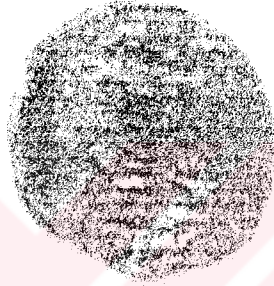
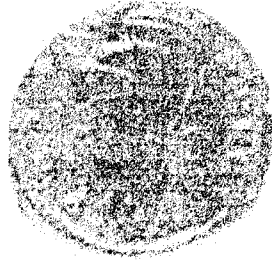
Devir: Roma Maximianus İ.S. 286-305

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Naos orta bölüm, elekten

Ön Yüz: İmparatorun ışın taçlı, zırlı büstü sağa, noktalı bordür içinde yazı okunmuyor

Arka Yüz: İmparator ve İupiter karşılıklı ayakta, İmparator'a küre üzerinde Victoria uzatıyor. Yazı okunmuyor.

Referans: Atlan S., 1979, s. 63-235

60.Envanter No: 01TS11

Çap:19mm.Kalınlık: 1mm AE

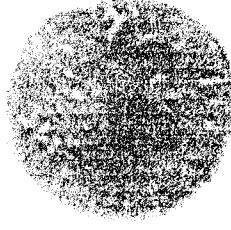
Devir:Roma-İ.S.330-35

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınağın batısında kuzeybatı köşeden 540 cm. güneyde, üstten 1. krepis seviyesinde

Ön Yüz:VRBS ROMA Roma'nın miğferli büstü sola.

Arka Yüz:Dişi kurt ve ikizler sola. Yukarıda iki yıldız. kesimdeSMK

Referans: RIC VII, s.655-90

61.Envanter No: 01YM1S4

Çap:15 mm. Kalınlık: 2 mm AE

Devir:İ.S.335-37

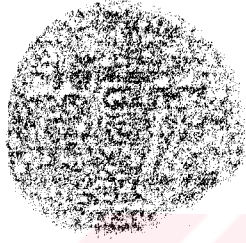
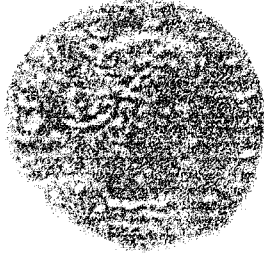
Bulunduğu Yer ve Tabaka: Mezar odası 1, kuzeyden güneye doğru 58, batıdan doğuya 47 cm. uzaklıkta 35 cm. derinlikte

Ön Yüz:CONSTANTINVS MAX AVG İmparatorun diademli, giyimli ve zırlı büstü sağa.

Arka Yüz:GLORIA EXERCITVS İki asker karşılıklı ayaktalar, bir ellerinde mızrak diğer ellerinde kalkan tutuyorlar. Aralarında standart duruyor. Kesimde SMNA

Referans: Tekin O. 1994, Levha LXVI-809

62.Envanter No: 01PS4

Çap:17 mm. Kalınlık: 1mm AE

Devir:Roma-İ.S.335-37

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Kuzey anta bloğunun kuzeybatı köşesinden 460 cm. kuzeydoğu anta bloğunun köşesinden 450 cm. uzaklıkta, 93 P176 nolu orthostat bloğundan 140 cm. derinlikte.

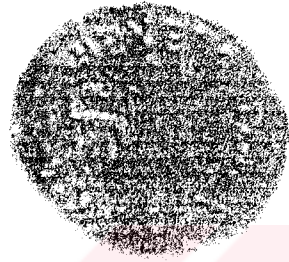
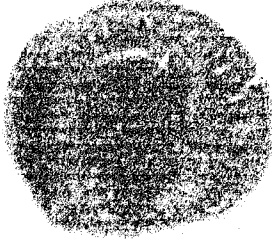
Ön Yüz: FL IVL CONSTANTIVS NOB C,

Constantius'un defne çelenkli ve zırlı büstü sağa

Arka Yüz:GLORIA EXERCITVS, İki asker karşılıklı ayakta bir ellerinde mızrak tutuyorlar diğer elleri yerde dayalı kalkanlarının üstünde. Aralarında standart duruyor.

Kesimde HAN..

Referans: Tekin O.1994, Levha.LXXII-888

63.Envanter No: 01AS2

Çap:17 mm. Kalınlık: 1mm AE

Devir:Roma-İ.S.335-37

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Altarın kuzeybatı toichobatının kuzeybatı köşesinden 405 cm. batıda

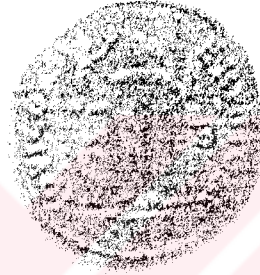
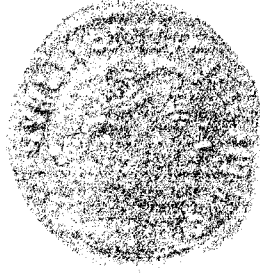
Ön Yüz: FL IVL CONSTANTIVS NOB C,

Constantius'un defne çelenkli ve zırlı büstü sağa

Arka Yüz:GLORIA EXERCITVS, İki asker karşılıklı ayakta bir ellerinde mızrak tutuyorlar diğer elleri yerde dayalı kalkanlarının üstünde. Aralarında standart duruyor.

Kesimde HAN..

Referans: Tekin O.1994, Levha.LXXII-888

64.Envanter No:99S17

Çap:22mm. Kalınlık: 2mm AE

Devir:Roma İ.S.313- 317

Bulunduğu Yer ve Tabaka: naos B2 açmasından 110 cm derinlikten

Ön Yüz: İmparatorun defne çelenkli başı sağaIMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG

Arka Yüz: İupiter ayakta, çıplak, sola,; omzunda chlamys; sağ elinde küre üstünde

Victoria, sol elinde asa tutuyor. Yerde, solda kartal, ağzında çelenk tutuyor.sağda B,

kesimde SMN

Referans: Tekin O. 1994, levha LXV-783

65.Envanter No:99S25

Çap: 19mm Kalınlık : 2 mm AE

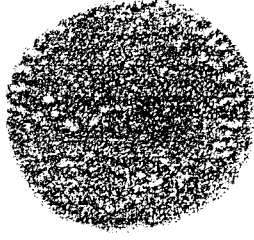
Devir: Roma İ.S.351-354 Constantinus I(337-361)

Bulunduğu Yer ve Tabaka:batı pteron stylobat altı döküntü toprak (elekten)

Ön Yüz: İmparator başı sağa

Arka Yüz: Virtus atından düşen düşmana mızrağını saplıyor.

Referans: Tekin Ö. 1994, Levha LXXI-881 Benzeri

66.Envanter No: 2000S17

Çap: 16mm Kalınlık : 2 mm AE

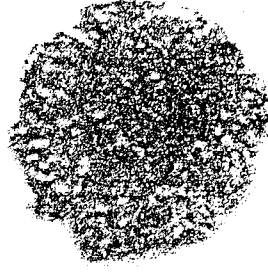
Devir: Roma Constantius II-İ.S. 337-361

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınak doğusunda kuzeyden 635 cm. güneyde, stylobat altı döşeme üzerinde

Ön Yüz: DN CONSTANTIVS PF AVG İmparatorun diademli, paludamentumlu büstü sola

Arka Yüz: FEL TEMP REPARATIO Virtus atından düşen düşman askerine mızrak saplıyor sağda yerde kalkan

Referans: Tekin O. ,1994 Levha LXXI- 869 (benzeri)

67.Envanter No: 01PS2

Çap: 15mm Kalınlık: 2mm AE

Devir: Roma İ.S. 346-350 (Constans)

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Kuzey anta bloğunun kuzeybatı köşesinden 520 cm.

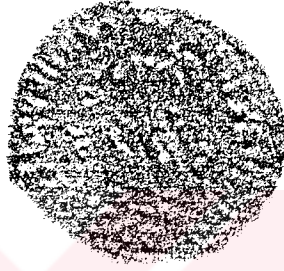
kuzeydoğu anta bloğunun köşesinden 380 cm. uzaklıkta, 93 P176 nolu orthostat

bloğundan 125 cm. derinlikte.

Ön Yüz: imparatorun diademli plaudementumlu büstü sağa DN CONS [TANS PF AVG]

Arka Yüz: Virtus atından düşmüş süvariye mızrağını saplamak üzere sağda yerde kalkan

Referans: Benzeri Tekin O. 1994 Levha LXX-865

68.Envanter No: 01YM1S2

Çap: 17mm Kalınlık: 2mm AE

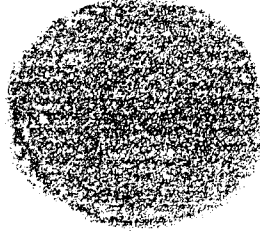
Devir: Roma İ.S. 364-375

Bulunduğu Yer ve Tabaka: 1 no.lu mezar odası, kuzeyden 75 cm. güneye, doğudan batıya doğru 65 cm. uzaklıkta, 106 cm. derinlikte

Ön Yüz: DN [VALENTINI] ANVS PF AVG inci diademli drapeli büstü sağa

Arka Yüz: SECVRITAS REIPVBLICAE Victoria ayakta sola elinde çelenk ve palmiye dalı kesitte SISCC

Referans: R.A.G. Carson, P.V. Hill, J.P.C. Kent, 1989, 1706

69.Envanter No: 01TS12

Çap: 15mm Kalınlık 1 mm AE

Devir: Roma İ.S. 383

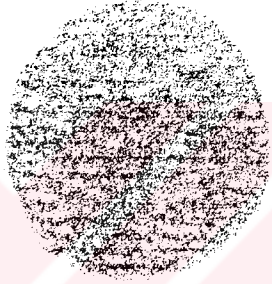
Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınağın doğusunda, güneydoğu köşeden 635 cm. kuzeyde üstten 1. krepis seviyesinde

Ön Yüz: İmparatorun inci diademli büstü sağa- yazı okunmuyor

Arka Yüz: VOT / X / MVLT /XX hepsi çelenk içinde

Referans: R.A.G. Carson, P.V. Hill, J.P.C. Kent, 1989, LRBC. II-2556

70.Envanter No: 99S3

Çap: 12mm Kalınlık: 1mm AE

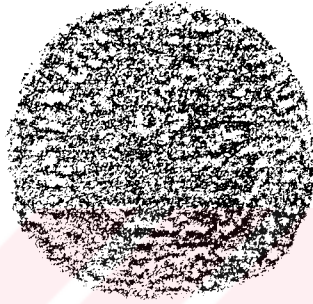
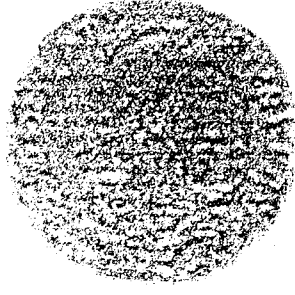
Devir: Roma İ.S. 379-395

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Naos orta bölüm elek

Ön Yüz: DN THEOD[ISIUS] İmparatorun inci diademli büstü sağa

Arka Yüz: Belirsiz

Referans: Benzeri Tekin O.1994, s. 210-915

71.Envanter No: 01PS1

Çap: 20 mm Kalınlık : 2 mm AE

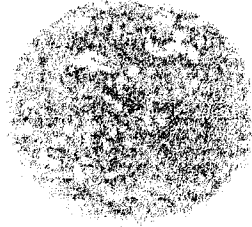
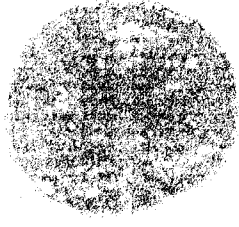
Devir: Roma İ.S. 383-392

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Kuzey anta bloğunun kuzeybatı köşesinden 540 cm.
kuzeydoğu anta bloğunun köşesinden 410 cm. uzaklıkta, 93 P176 nolu orthostat
bloğundan 155 cm. derinlikte.

Ön Yüz: imparatorun miğferli zırlı mızrak ve kalkanlı büstü sağa DN
T[HEODOSIVS] PF AVG

Arka Yüz: [GLORIA] ROMAN[ORUM] imparator kadirga içinde ayakta sola, baş
sağa sağ elini yukarı kaldırmış, dümende Victoria

Referans: Benzeri Tekin O.1994, s. 210-915

72.Envanter No: 2000S61

Çap:14mm Kalınlık 2 mm AE

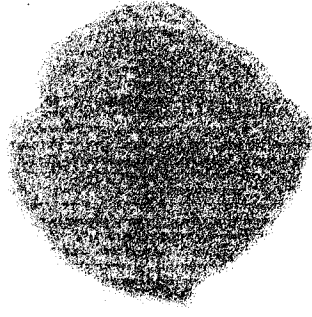
Devir: Roma İ.S. 408-423

Bulunduğu Yer ve Tabaka:Güney orthostat bloğundan 373 cm. doğu orthostat bloğundan 323 cm. uzaklıkta, 3.stylobat bloğundan 126 cm. derinlikte

Ön Yüz: Honarius'un diademli, giyimli büstü sağa

Arka Yüz: İki imparator, ayakta cepheden; bir elleriyle aralarında küre, diğer elleriyle mızrak tutuyorlar.[GLORIA ROMANORVM]

Referans: Tekin O. 1994 Levha LXXVI-967

73.Envanter No:2000S14

Çap:32mm. Kalınlık: 3mm AE

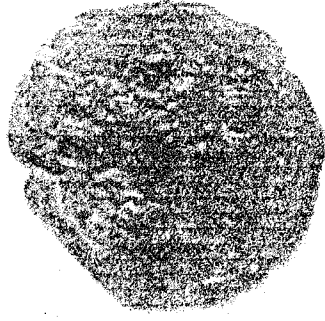
Devir: Bizans. İ.S.602/603

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınağın güneyinde 00GPT4 no.lu bloğun 35 cm. doğusunda, aynı seviyede

Ön Yüz: Focas sakallı, karısı Leontia cepheden ayakta, uzun elbise ile, başları arasında haç, İmparatorun başında taç, üzerinde haç, sağ elinde üzerinde haç bulunan globus, İmparatoriçe başında haçlı taç ve Nimbus, sağ elinde uzun haç, noktalı bordür içinde

Arka Yüz: M yukarda haç, sene I, CONK

Referans: Atlan S. ,1976, Ankara, Levha XI-469

74.Envanter No:2000S19

Çap:36mm. Kalınlık: 2 mm AE

Devir:Bizans.İ.S.612-613

Bulunduğu Yer ve Tabaka: Tapınağın güneyinde 04GPT5 no.lu bloktan 65 cm. kuzeyde, 35 cm.derinlikte

Ön Yüz: Heraclius ve Heraclius Constantine cepheden ayakta, başlarında haçlı taç, üzerlerinde uzun elbise, başları arasında haç, sağ ellerinde globus ve üzerinde haç.

Arka Yüz: M yukarda, altta monogram B, CON, imparatorluğun 3. y ılı

Referans: Atlan S., 1976, Levha XI-479

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

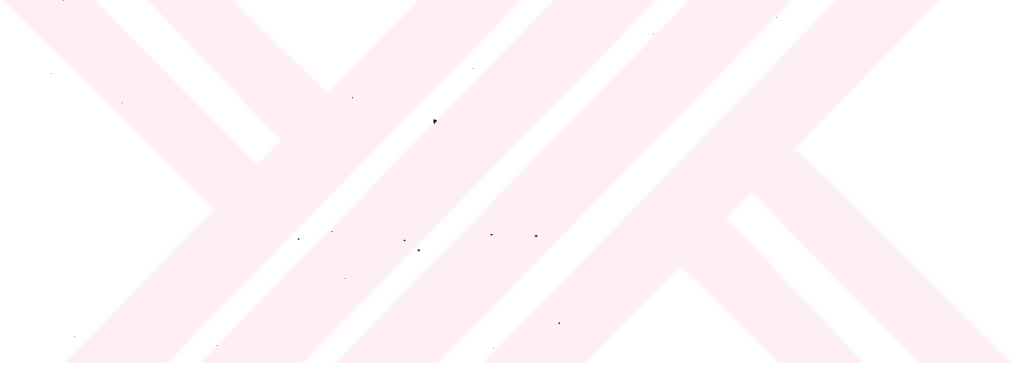
Yapılan çalışmalar sonunda 1999-2002 yılları arasında bulunan 188 adet sikke incelenmiştir. Bulunan sikkelerin adeti ve kaçının kataloga alındığı Grafik 1'de gösterilmiştir. Bunların 74 adeti kataloga alınmış, 114 adeti ise katalog dışında bırakılmıştır. Kataloga alınan sikkelerin 3 adeti gümüş 71 adeti ise bronzdur. Diğer sikkelerin kataloga alınmayışının sebebi detaylı tanımlaması yapılamayacak kadar bozulmuş olmasıdır. Bu sikkeler aşırı derecede korozyona uğramıştır ve üzerindeki figürler seçilemediğinden madeni pullara dönüşmüştür, bu nedenle nümizmatik açısından her hangi bir veri sağlamamaktadırlar. Ayrıca kataloga alınmayan 1 adet İslami dönem sikkesi bulunmaktadır.

Kataloga alınan sikkeler dönem (Grafik 2) ve bölgelere (Grafik3) göre gruplandırılmıştır. Lagina Kutsal alanı ve mezarlarda ele geçirilen sikkelerin Klasik Dönem'den Bizans Dönemine kadar geniş bir dönemi kapsadığı görülmüştür. Ancak bunlar arasında en fazla % 68'lik bir oranla Helenistik Dönem sikkelerine rastlanmaktadır. Bu şüphesiz Lagina kutsal alanında tapınak ve altın Hellenistik Dönemde inşa edilmeye başlanmış olmasıyla bağlantılı olarak bölge halkının ziyaretlere başlamasıyla ilgilidir. Helenistik Dönem sikkeleri arasında Karia ve İonia Bölgesi kentlerine ait sikkeler bulunmaktadır. Bunlar arasında da % 52'lik oranla en fazla Stratonikeia sikkeleri görülmektedir. Stratonikeia sikkelerinin yoğun olarak kazılarda ele geçmesi, İ.Ö. 3. yy. başlarında Stratonikeia kentinin Seleukoslar tarafından genişletilip imar ve iskan edilmesi ve bölgenin Seleukoslar'ın yönetiminde siyasi yapısının yeniden düzenlenmesi, Lagina kutsal alanının Seleukoslar zamanında Stratonikeia'ya bağlı olması ve buradaki tapınağın Stratonikeia'nın dini merkezi olması ile ilgilidir. Ancak Stratonikeia İ.Ö. 168 yılında sikke basmaya başladığından bu tarihten önce Makedonya sikkeleri görülmektedir ki bunlar arasında İskender'in babası II. Philippos'un, İskender'in ve haleflerinin (Demetrios Poliorketes, Seleukos kralı I. Antiochos) sikkeleri vardır.

Aynı zamanda Hekate tapınağı Strabonun'da belirttiği gibi bölgedeki en ünlü iki Tapınaktan biridir ve her yıl çeşitli kentlerden festival topluluklarını kendine çekmektedir. Bulunan sikkelerde bu görüşü destekler niteliktedir ki çeşitli dönemlere ve kentlere ait sikkeler kutsal alan içerisinde ele geçmiştir. Rhodos İ.Ö. 190-167 yıllarında bölgeye hakim olmadan önce de İ.Ö. 4. yy'ın ilk çeyreğine tarihlenen

Rhodos sikkeleri de kutsal alan içerisinde bulunmuştur. Bunun da nedeni Lagina Hekate Kutsal alanının diğer Karia şehirleri gibi Rhodos tarafından da kutsal olarak kabul edilmesidir.

Anadolu Roma hakimiyetine girdiğinde de Lagina Hekate Kutsal Alanı önemini yitirmemiş kesintisiz olarak iskan görmüştür. Kutsal alan ve mezarlarda ele geçen Roma ve Bizans sikkeleri sayı olarak Helenistik Döneme göre daha az olsa da Augustus döneminden başlayarak Heraclius'a kadar uzanmaktadır. Bu da Lagina'nın Roma Dönemi'nde önemini kaybetse de tamamen terk edilmediğini, hristiyanlık döneminde altarın yanına inşa edilen bir şapelle de kutsallığının devam ettiğini göstermektedir.

KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA

- Atlan S.,1976   Atlan S.; *1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler*, Ankara
- Baydur N., 1998   Baydur N.; *Roma Sikkeleri*, İstanbul
- BMC Greek Coins
Caria,1987   Head B.V. *BMC Greek Coins Caria, Cos, Rhodos*, London
- Boysal Y.,1969   Boysal Y.; *Turgut Kazıları*, Anadolu XII.
- Boysal Y.,1970   Boysal Y.; *Turgut Kazısı 1969 Raporu*, Anatolia XII,
- Cahn A. H. ,1970   Cahn A. H. , *Knidos Die Münzen Des Sechsten und des Fünften Jahrhunderts v.Chr.*, Berlin
- Carradice I- Price M.,2001   Carradice I- Price M; *Helen Dünyasında Sikke*, İstanbul
- Chamonard A.;1895   Chamonard A.; *Les Sculptures de la Fries du Temple d'Hekate d'Lagina*, 3, XIX
- Gür S. 1976   Gür S.; *Antik Sikkeler*, İstanbul
- Harl W. K.,2002-1   Harl W. K.; *Kazılarda Bulunan Sikkelerin Tanımlanması İçin Rehber (Roma)*, İstanbul, Çev: Delikan B.
- Harl W. K.,2002-2   Harl W. K.; *Kazılarda Bulunan Sikkelerin Tanımlanması İçin Rehber (Bizans)*, İstanbul, Çev: Delikan B.
- Head B.V.,1911   Head B.V. *Historia Nummorum, A Manual of Greek Numismatics*, Oxford

- Howgego C.,1998   Howgego C.; *Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi*,
İstanbul, Çev: Tekin O.
- Karwiese S.,1995   Karwiese S.; *Antik Nümitmatığe Giriş*, İstanbul
- Konuk K.,003   Konuk K.; *Karun'dan Karia'ya Muharrem Kayhan*
Koleksiyommdan Erken Anadolu Sikkeleri,
İstanbul
- Leake W. M.1845   Leake W. M.; *Journal of a Tour in Asia Minor*,
London
- Laumonier A.,1958   Laumonier A.; *Les Cultes Indigenes En Carie*, Paris,
- Mendel G.,1912   Mendel, G.; *Musees Imperiaux Ottomans (Frieses de*
Temple d'Hekate d'Uagina), Catalogue des Sculptures
Constantinople, I-III
- Morkholm O.,2000   Morkholm O.; *Erken Helenistik Çağ Sikkeleri*,
İstanbul, Çev: Tekin O.
- Newton C. T.,1863   Newton C. T. , *History of Discovernes at Halicarnassus,*
Cnidus and Branchidae, London,
- Pockokke R.,1845   Pockokke R., *Travels in the east*, London
- RIC 1981   *Roman Imperial Coinage* , London, 1923-1967 Vol.
VIII.
- Robert L.,1950   Robert L.; *Hellenica VII*, Paris
- Robert L.,1955   Robert L.,J Robert., *Melanges Isadore Lewi*,
Brüksel

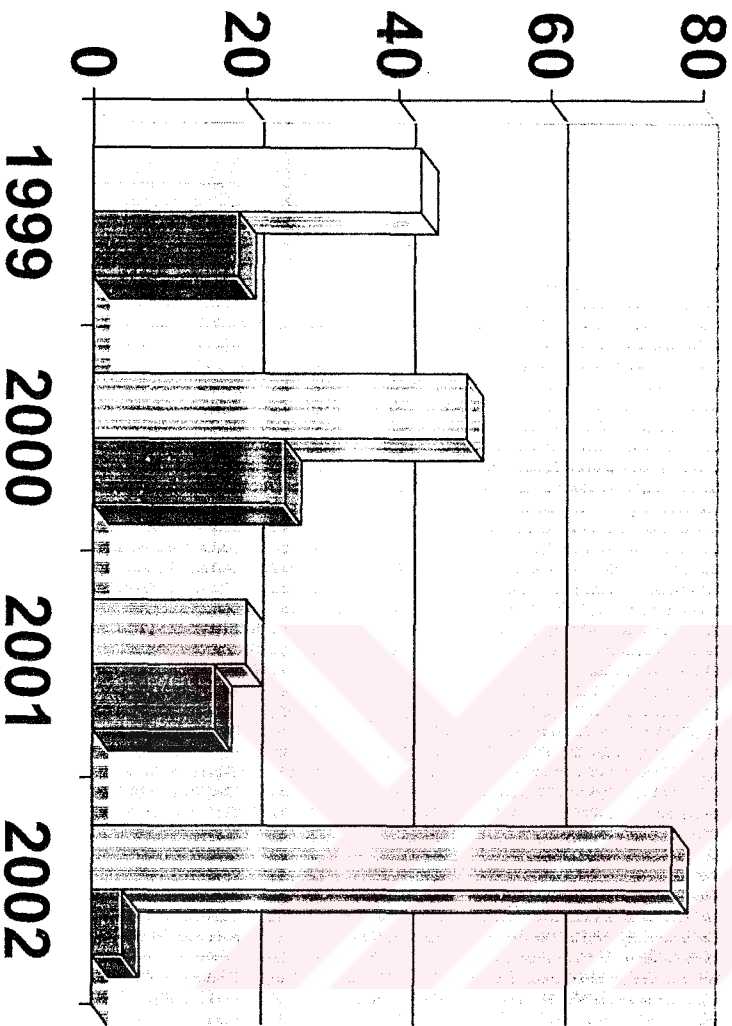
- Robert L.,1956 Robert L.; Etudes Anatoliennes
- Robert L.,1980. Robert L.; *A Travers l'Asie Minerve*, Paris
- Schober A.; 1933 Schober A.; *Des Fries des Hekataions von Lagina*,
Istanbuler Forschungen II, Wien
- Sear R.D.,1979 Sear R.D.; *Greek Coins And Their Values*,
London
- SNG Turkey 1,2002 SNG Turkey 1. *The Muharrem Kayhan Collection*,
Ausonius Numismatica Anatolica I, İstanbul- Bordeaux,
- SNG Tübingen *SNG Deutschland. Münzsammlung der Universität*
Carien und Lydien,1994 Tübingen, Heft 5, Karien und Lydien, München
- Şahin Ç.,1974 Şahin Ç.; *Koranza*, Anadolu XVII
- Şahin Ç.,1976 Şahin Ç.; *Stratonikeia İn Caria*, Ankara
- Tek A.T., 2002 Tek A. T.; *Arykanda Kazılarında Bulunan Antik*
Sikkeler Üzerine Yeni İncelemeler: 1971-2000
Sezonları,Ankara (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
- Tekin O. 1994 Tekin O.; *Grek ve Roma Sikkeleri*, İstanbul
- Tekin O. 1997 Tekin O.; *Antik Nüvizmatik ve Anadolu*, İstanbul
- Tırpan A. 1997 Tırpan A; *Buhuntular Işığında Lagina ve Yakın*
Çevresinin Tarihi Süreci, S.Ü.Fen Edebiyat Fakültesi
Dergisi, Sayı11
- Tırpan A.,1995 Tırpan A.; *Lagina Hekate Tapınağı*, Konya

Waddington, P.1863

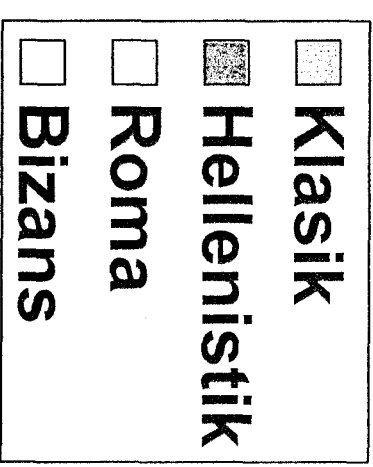
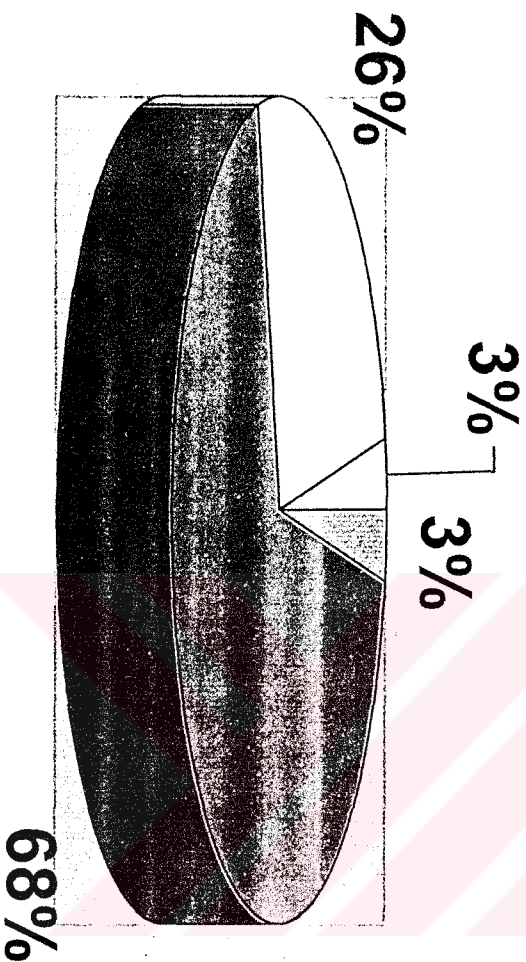
Waddington P., (Ealas) *Inscriptions Greques at
Latines.Paris*

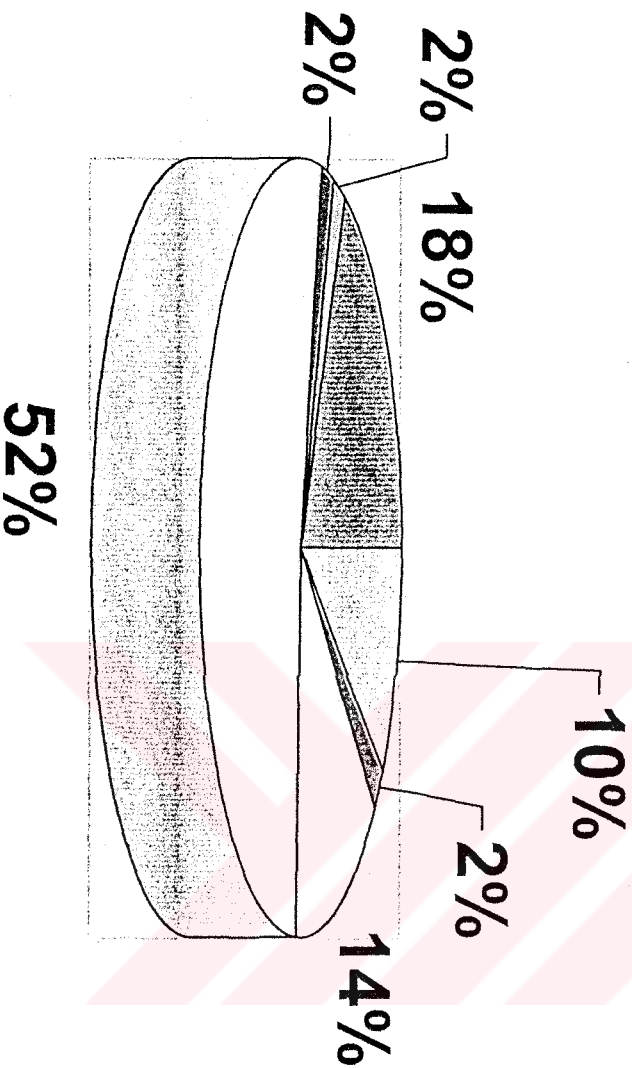
BULUNAN SIKKELERİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI

SIKKELERİN DÖNEMLERE GÖRE DAĞILIMI

HELLENİSTİK SIKKELERİN KENTLERE GÖRE DAĞILIMI

☐	Alabanda
☒	Baryllia
☐	Rhodos
☐	Stratonikeia
☒	Efes
☐	Milet
☒	Makedonia